

J e g y z ő k ö n y v *

A magyar vidékfejlesztés és mezőgazdaság jövője Európában címmel
a Vidékfejlesztési Minisztérium, az Országgyűlés Mezőgazdasági bizottsága
az Országgyűlés Fenntartható fejlődés bizottsága, az Országos Környezetvédelmi Tanács
és a Magyar Természetvédők Szövetsége által szervezett,
2011. május 24-én, kedden, 10 óra 13 perckor
a Parlament Kongresszusi termében
megtartott országos konferenciáról

**A jegyzőkönyv eredeti hitelesített példánya az Országgyűlés Levéltárában megtalálható.*

Tartalomjegyzék

Program	3
Elnöki bevezető, a napirend elfogadása	4
Elnöki megnyitó	4
A magyar vidékfejlesztés és mezőgazdaság jövője Európában	4
<i>Nyitó előadások</i>	<i>4</i>
Ángyán József (Vidékfejlesztési Minisztérium): A nemzeti vidékstratégia társadalmi vitájának tapasztalatai, különös tekintettel a birtokszerkezet és a földtulajdon kérdéseire	4
Font Sándor (Országgyűlés Mezőgazdasági bizottsága): Az Európai Unió közös agrárpolitikájának jövője és a magyar vidék érdekei	11
Jávor Benedek (Országgyűlés Fenntartható fejlődés bizottsága): Az európai vidékfejlesztés környezeti jelentősége	16
Kérdések, hozzászólások, válaszok	22
<i>Pódiumbeszélgetés: Szakmai és társadalmi javaslatok</i>	<i>28</i>
Halmos Gergő (Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, Országos Környezetvédelmi Tanács)	29
Kőváriné Bartha Ágnes (Bács-Kiskun Megyei Agrárkamara)	33
Schmuck Erzsébet (Magyar Természetvédők Szövetsége)	37
Kérdések, hozzászólások, válaszok	41
<i>A konferencia zárása</i>	<i>46</i>

Program

10.00 - 11.45 Nyitó előadások

Ángyán József, a Vidékfejlesztési Minisztérium parlamenti államtitkára

A nemzeti vidékstratégia társadalmi vitájának tapasztalatai, különös tekintettel a birtokszerkezetre és a földtulajdon kérdéseire

Font Sándor, az Országgyűlés Mezőgazdasági bizottságának elnöke

Az Európai Unió közös agrárpolitikájának jövője és a magyar vidék érdekei

Jávor Benedek, az Országgyűlés Fenntartható fejlődés bizottságának elnöke

Az európai vidékfejlesztés környezeti jelentősége

Kérdések, válaszok

11.45 - 13.30 Pódiumbeszélgetés: Szakmai és társadalmi javaslatok

Halmos Gergő, Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, az OKT elnöke

Ijjas István, Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, az OKT elnöke

Kőváriné Bartha Ágnes, a Bács-Kiskun Megyei Agrárkamara elnöke

Podmaniczky László, Szent István Egyetem, a Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat elnökségi tagja

Schmuck Erzsébet, Magyar Természetvédők Szövetsége, társelnök

Varga Géza, Országgyűlés Mezőgazdasági bizottsága KAP albizottság, elnök, NFFT társelnök

Kérdések, válaszok

13.30 - 13.35 A konferencia zárása

13.35 Büfé

(A konferencia kezdetének időpontja: 10 óra 13 perc)

Elnöki bevezető, a napirend elfogadása

Elnöki megnyitó

SCHMUCK ERZSÉBET, a Magyar Természetvédők Szövetségének társelnöke, az ülés levezető elnöke, a továbbiakban ELNÖK: Szép jó napot kívánok! Javaslom, hogy kezdjük el a mai tanácskozást. Schmuck Erzsébet, a Magyar Természetvédők Szövetségének társelnöke vagyok, és a délelőtti plenáris szakaszt én fogom levezetni.

Először is engedjék meg, hogy a szervezők, a Vidékfejlesztési Minisztérium, az Országgyűlés Mezőgazdasági bizottsága, az Országgyűlés Fenntartható fejlődés bizottsága, az Országos Környezetvédelmi Tanács és a Magyar Természetvédők Szövetsége nevében nagy tisztelettel köszöntsem önöket. Köszöntöm délelőtti előadóinkat, Ángyán József parlamenti államtitkár urat a Vidékfejlesztési Minisztériumból, Font Sándor urat - aki itt van (*Font Sándor a padsorok között érkezik.*), igen, most jön a pulpitus felé -, az Országgyűlés Mezőgazdasági bizottságának elnökét és Jávor Benedeket, az Országgyűlés Fenntartható fejlődés bizottságának elnökét.

A magyar vidékfejlesztés és mezőgazdaság jövője Európában

Azt javaslom, hogy a délelőtti folyamán először hallgassuk meg a három előadót, azt követően lesz mód kérdésekre és hozzászólásra. Ez után a program szerint szünetet tartunk, és 11 óra 45 perces kezdéssel kerül sor a pódiumbeszélgetésre.

Azt gondolom, önök nyilván mindannyian tudják, hogy a kormány társadalmi vitára bocsátotta a vidékstratégia koncepcióját, amellyel kapcsolatosan eddig több országos konferencia volt Budapesten és vidéken, emellett regionális fórumok is zajlottak. A mai tanácskozás abban különbözik az eddigi fórumoktól, konferenciáktól, hogy ma a vidékstratégia koncepciójának elsősorban az európai, nemzetközi vonatkozásait vesszük nagyító alá, és próbáljuk meg magunkat elhelyezni az európai uniós palettán. Javaslom, hogy kezdjük el a tanácskozást.

Elsőként Ángyán József urat kérem meg, hogy szóljon, tájékoztasson bennünket a vidékstratégia társadalmi vitájának eddigi tapasztalatairól, különös tekintettel a birtokszerkezet és a földtulajdon kérdéseire.

Nyitó előadások

Ángyán József (Vidékfejlesztési Minisztérium): A nemzeti vidékstratégia társadalmi vitájának tapasztalatai, különös tekintettel a birtokszerkezet és a földtulajdon kérdéseire

ÁNGYÁN JÓZSEF (Vidékfejlesztési Minisztérium): Köszönöm. Kedves Barátaim! Hölgyeim és Uraim! Tisztelettel és szeretettel köszöntöm kedves mindnyájukat, talán megengedhetem magamnak, hogy köszöntelek benneteket, nagyon sok ismerős, baráti, jó arcot - ha szabad így fogalmazni - látok, tehát talán nem sértés, hogyha így szólítom meg a társaságot. Nagyon köszönöm, hogy eljöttek, örülök, hogy együtt vagyunk, és örülök, hogy ezen a fórumon is meghányhatjuk-vethetjük a dolgainkat. Kellően „súlyos” ahhoz a helyzet, hogy ezt sürgősen megtegyük.

Egy olyan stratégiáról van szó, amely stratégiával, de talán ennek egy szűkebb területére vonatkozó stratégiával sem rendelkezett eddig az Országgyűlés. A bajaink egyik fő

forrása talán éppen az, hogy nem volt egyfajta iránytű, hogy merre is tartson ez az ország, egy olyan konszenzusos iránytű, amely valóban egy irányba mutat, amelynek a mentén egy nagy, a lehető legnagyobb, szándékaink szerint a lehető legnagyobb nemzeti egység kialakítható.

Talán mindjárt ennek a nemzeti egységnek a kérdésével foglalkozom, mert olyan ambíciója nyilván nem is lehet a társaságnak, és talán nincs is, hogy mindenkinek az egyetértését megnyerjük, ilyen stratégiát valószínűleg nem lehet alkotni, annál is inkább, mert bizonyos szűk körök, talán az elmúlt idők kedvezményezettjei nyilván nem fogják önként feladni az állásaikat, hogy a magasztos célokat, a vidék felemelését, a családok megerősítését, a helyi közösségeket és hasonló ügyeket tegyünk az előtérbe. Engedjétek meg, hogy egy ilyen fanyalgó, nyilván a másik oldalról érkező és a pozíciókat jól meghatározó néhány mondatot felolvassak, amely az egyik bulvárlapban jelent meg - nem népszerűsítem a szerzőjét -, ha megengeditek, ezzel kezdeném, hogy körülbelül mi várható. Így értékeli a helyzetet, most csak a végét olvasom: „A támogatási és birtokrendszer tortája adott, csak az a kérdés, hogyan szeleteljük.” - igen, ez kérdés; érdekes volt az eddigi szeletelés is. „Ha valakinek nagyobbat akarunk adni, a másinak kisebb jut.” - valószínűleg ez is igaz, ha nem feltételezzük azt, hogy valamit fejlődni is fogunk, de a jelen helyzetben nyilván erről is szól a történet: újra kell szabni a viszonyainkat, ezt barátaink nagyon jól látják. Aztán a következőket mondja névvel nyilatkozni nem kívánó, úgynevezett szakértőkre utalva: „A bankvilágból érkező mezőgazdasági nagyvállalkozók, a fél Dunántúl 15-20 tulajdonosa - valószínűleg jobban ismeri a viszonyokat, én ennyire nem tudom megítélni, hogy miről szól a történet - aligha fogják szó nélkül tudomásul venni, hogy ilyen demográfiai játszadozásra, ház körüli családi babrálgatásra szórja el a kormányzat az agrártámogatások százmilliárdjait.” Hát nem erre szórta el, az biztos! Mondok egy példát: az agrár-vidékfejlesztési operatív programban lévő 108 milliárd forintot az előző kurzus 4044 szerződéssel osztotta ki a mondjuk 200 ezer regisztrált gazdasággal és a többiekkel szemben, akik nincsenek is a regisztrációban. Nem babrálgatott itt. Világos a megfogalmazás. Megengedhetetlen egy ilyenfajta megközelítés. „Sokkal valószínűbb - véli ő, hogy mi lesz a fejlemény, és ezt tőlem is mindig megkérdezik a fórumokon, hogy van-e erre esélyünk, meg tudjuk-e azt mi valósítani, amiről itt beszélünk -, hogy e koncepció csendesen kimúlik - csendesen kimúlik -, addig pedig nyilván lesz még jó néhány lakossági és szakmai konzultáció - jó, hogy együtt vagyunk -, sajtónyilatkozat és értékelés, parlamenti felszólalás és szavazás a programról. Az élet - és talán ez a legsúlyosabb mondat - meg megy a maga útján.” Eddig is ment a maga útján, rendszerváltáskor különösen ment a maga útján vagy már azt megelőzően ment a maga útján a lezsugázás. Megy az élet a maga útján.

Nos, barátaim, az a kérdés, mehet-e az élet a maga útján úgy tovább, ahogy eddig ment, és tudunk-e ezen változtatni, hogy ne úgy menjen, ahogy eddig meg. Azt hiszem, ez a célunk. Nem egyszerűen a vidékről szól a történet, hanem hogy a magyar társadalom vissza tudja-e venni az államát, és a magyar társadalom tud-e szuverén döntéseket hozni saját életéről, vagy mások szűk körökben határozzák meg, hogy merre akarunk menni. Ez is benne van a pakliban. Itt ez a leírás pontosan erről szól, és ez a leírás nagyobb valószínűséget ad annak, hogy az élet meg megy szépen a maga útján. A kutya ugat, a karaván halad, ahogy a magyar közmondás mondja, és nem fogunk tudni úgyse változtatni. Írogassanak csak stratégiát nyugodtan, a pénzek és a vagyon körül már be van betonozva minden. Ott nincs mozgástér, ott nem lehet se a föld körül vita, se a pénzek, a támogatások körül vita, egyébként írogassanak fideszes stratégiákat. Barátaim, ez a tét. A magyar társadalom a saját kezébe tudja-e venni a sorsát, ennyiben nemcsak a vidékről szól ez a történet, ez a magyar társadalomról szól. Egyébiránt önmagában, ha a vidék bajba kerül, ezt látjuk a világ számos térségében, magával hozza az egész társadalom megroppanását. Ez az a dél-amerikanizálódás, ahol tőkés társaságok profitmegtérülési érdekei határozzák meg a viszonyokat. Kisöpri a térből a családokat is, hát látjuk a példákat, mert útban vannak. Elhajtja őket. Néhány embert

kiválogat a helyi társadalomból, éhbérért foglalkoztatja őket, részben azért ilyen olcsó, amit idehoznak nekünk, ilyen körülmények közt előállítva, monokultúrás szuperintenzív termesztéssel, 10 ezer hektáros nagyságrendű birtokokkal, egy gyáracsarnokká téve a vidéket, amihez semmi nem passzítható.

Vannak erre komoly jelek Magyarországon is, hogy egyet mondjak, be kell korlátoznunk a bioetanol előállítását, mert letarolja az országot. Letarolja az országot. Nekünk az európai bekeveréshez, hogy egy példát mondjunk, 475 ezer tonna saját bioetanol elégséges. Ez az a határ, ameddig el lehet mennünk, ha meg akarunk egyáltalán felelni annak az örületnek, ami e tekintetben kitört a világban, levezetendő mondjuk az amerikai GM-kukorica készleteket, mert erről szól többek között a bioetanol örület. Fosszilis energiából állítjuk egyébként elő, és még hozzá nagy mennyiségű fosszilis energiával, kőolajjal azt a bioetanolt, amivel ki akarjuk a kőolajat cserélni. Meglehetősen agyabomlott elképzelés, de bizonyos mértékig legyen, csak álljunk meg egy határnál. Nem engedhetjük átgázolni magunkon a spekuláns tőkeérdekeket. Nem engedheti meg magának a magyar társadalom, ha nem akar Dél-Amerikába menni. Ezek a tétjeink, ezek azok a tétek.

Ezt elég világosan megfogalmazza a vidék stratégia. Offenzívek vagyunk, két stratégia készült el a kormányon belül. Azt reméljük, hogy ezeknek alapvető hatása lesz az összes többi stratégiára. Az egyik az energiastratégia Bencsik államtitkár úr gondozásában, a másik a vidékstratégia, amiről társadalmi vitánk van. Azt reméljük, hogy éppen ezért talán egy olyan lépéselőnyhöz is jut ez a terület, amire múlhatatlanul szüksége van ahhoz, hogy hatással lehessen alapvetően a folyamatokra. Nos, ilyen stratégia eddig nem volt. Nemhogy a vidékre vonatkozóan nem volt stratégia, hanem az agráriumra sem, és a zavarosban halászni akaróknak ez kiválóan megfelelt. A lezsugázóknak, ahogy egyik korifeus az elmúlt időszakból ezt szokta mondani. Nyolc évig ültem vele a saját egyetemem rektori tanácsában, tehát tudom, mi jár a fejükben. A lezsugázók és lezsugázók korszakának véget kell vetnünk. Ahhoz viszont az kell, hogy világos, tiszta irányokat jelöljünk ki és a lehető legnagyobb nyilvánosság előtt.

Nagyon érdekes, hogy a nemzeti konzultáció tanulságairól is egy-két mondatot elmondjak, hogy milyen módon és kik hívják a társaságot, hogy beszéljünk a stratégiáról. Vannak azok, akik a saját zárt körökben szeretnék ezt megbeszélni. Mi meg azon a véleményen vagyunk, hogy a különböző érdekcsoportoknak együtt kell megjeleniük, és egymásnak kell elmondani, hogy mi a vélemény, ne nekünk mondják el. Az a tapasztalat, hogy az ilyen nyílt fórumokon a zárt körökhöz szokott, a lezsugázáshoz szokott, a kasszákban dolgokat eldöntők között már kevés a lelkesedés, hogy felálljanak egy ilyen fórumon és elmondják a véleményüket, mert védhetetlenek ezek az érvek, ha a többség szempontjából vizsgáljuk. Nagyon érdekesek ebből a szempontból is ezek a fórumok. Természetesen panaszfórumként is működik ez a rendszer. Tudjuk, hogy súlyos helyzetben van az ország, és én magam is a türelmetlen fajták közé tartozom, aki szeretne gyorsan változásokat elérni, de egy kirabolt országban vagyunk. A nemzeti vagyont széthordták úgy, ahogy van. Megvan az persze offshore cégekben, itt, ott, amott, csak épp ott nincs, ahol kellene lenni. Az államnak alig van eszköz a kezében. A kasszákat kiürítették. Hogy a vidékfejlesztés kasszáját mondjam, a nem egészen 1400 milliárdos kasszából 200, azaz kettőszáz milliárdnyi maradt a hátralévő időszakra, félidőre. Sajnálatos módon sikerült elkölteni mindazt, meg még többet is, mint ami arra az időszakra esett volna. Ráadásul eladósították az országot. Amikor gyorsabb tempót szeretnénk, én is azon a véleményen vagyok, de az a 21 ezer milliárd forint adósság, ami 8 év alatt 8000-ről ilyen mértékben megnövekedett, hogy minden magyar állampolgárra ma 2 millió forint fölötti közös tartozás jut, és akkor még a családok tartozása és az önkormányzatok tartozása is ehhez jön, az meghatározza azért a mozgásterünket. Nem véletlen tehát, hogy a kormány, amikor hozzákezdett a változtatáshoz, az ország újjáépítéséhez, akkor első lépéseként az volt a

legfontosabb igyekezete, hogy megszabaduljon ezektől a béklyóktól, hogy függetlenítse magát azoktól a köröktől, akik diktálni akarták, merre is menjen ez az ország, ahogy az előző időszakban történt.

Ugyanis látnunk kell, hogy az a folyamat, ami körülvesz bennünket, az a közeg, ami körülvesz bennünket, azt nagyon pontosan leírja Korten a Tőkés társaságok világalma című könyvében. Amikor is arról beszél, hogy egy modern kétpártiság alakult ki a világban. Az egyik oldalon áll a spekuláns globális tőke a saját érdekeivel és a helyi rezidenseivel, akik előkészítik a terepet, és a másik oldalon állnak a helyi közösségi, a környezet a saját értekeivel és érdekeivel. Azt is mondja tovább, hogy ha az állam, amit a közösségek éppen azért hoztak létre, hogy a saját érdekeik mentén kijelölje a határokat, a mozgásteret, a korlátokat, az állam fogja magát és átáll a túloldalra.

Az elmúlt időszak súlyos tanulsága és nemcsak Magyarországra jellemző, ez mindenütt a világon, ahol átalakulás zajlik, ez a metódus, hogy az állam intézményeivel, eszközeivel, költségvetésével, jogrendjével és a többi, átáll, előkészített tereppé teszi az adott országot, ahová ez a fajta spekuláns tőke be akar jönni. A bejövő gazdaság pedig tönkreteszi a helyi gazdaságot. A mezőgazdaság tipikusan áldozata ennek az egész folyamatnak.

Akkor, amikor a példát szoktam mondani, ami talán egy holland tanulmányból származik, ez egy olyan példa, ezen a terepen olyan példát kell hozni, ami már ilyen szinten, államtitkártól felfelé is érhető, tehát így akarom mondani, ilyen egyszerű példákkal kell, operáljunk, sárgarépa közismert. Azért szoktam idehozni a sárgarépát példának, hogy mi is vesz körül bennünket, ilyen agyabomlott világban élünk, amit meg kell akadályoznunk. Azt vizsgálta ez a tanulmány, hogy mennyit utaznak ezek az alapélelmiszerek, mire a földtől az asztalra jutnak. Ez az átlag sárgarépa e szerint a tanulmány szerint mire eljut a földtől az asztalig, 1847 kilométert utazik, miközben a szomszédban ott a helyi gazdaságban a veremben tönkremegy a répa. Tönkreteszi a helyi gazdaságot, és amikor már nincs helyi kínálat, semmi, itt tartunk, nincs állat a vidéken. Amikor tönkretette a helyi gazdaságot, utána szabad a pálya. Egy képlékeny masszává gyúrja a társadalmat, egy ilyen befogadó, fogyasztó közeggé, az immunrendszere megszűnt, a kohéziója a társadalomnak megszűnt. Nem véletlen, hogy azokat az intézményeket támadja meg első körben, amelyek ezt a kohéziót erősítik, a közösségmegtartó intézményeket és szolgáltatásokat támadja meg, a családot, az iskolát, az egyházakat, a templomot, ahogy ezt mondtuk, és azokat az alapszolgáltatásokat, amik az alapélethez szükségesek. És utána nincs tovább. Ez az a folyamat, amelyet meg kell állítanunk, és a vidékstratégia ezt célozza alapvetően, ha most röviden akarnám összefoglalni a mondandóját.

A stratégia elfogadásának a menete. Egy féléves előkészítő munka előzte meg. Tanulmányként azt azért el szeretném mondani, hogy különféle szakmai körökben, elsősorban belső, kormányzati körökben készültek előtanulmányok, de akik 20-25 éve ugyanabban a gondolatmenetben voltak, nehezen szakadnak el a saját elképzeléseiktől, úgyhogy kellett egyfajta - hogy mondjam? - szűkebb stratégiaalkotási stáb is, amely ebből irányt szabott. Mert abból a kakofóniából, amit így megfogalmaztak a különböző műhelyek a saját szempontjukból, nem nagyon lett volna stratégia, márpedig akkor ér valamit egy stratégia, ha világosak az üzenetei, ha világos irányokat jelöl ki - nyilván vitatható irányokat, erről szól épp a történet.

Ez a stratégia, amelyet vitára bocsátottunk, nem véletlenül nem stratégiának hívja egyelőre magát, hanem koncepciónak. Egy másfajta kormányzásra készülünk, és azt remélem, hogy ennek a jelei láthatóak is. A vidékfejlesztési tárca mindenképpen elszánt abban, hogy nyitott kormányzást valósít meg, tehát a törvényhozás, a rendeletek megalkotása, a stratégiák, programok kidolgozása a lehető legnagyobb nyilvánosság előtt kell hogy folyjon. Ez az egyetlen esélyünk egyébként, hogy a lezsugázókkal szemben a megfelelő irányba tereljük a folyamatokat. Világossá kell tenni minden egyes lépésünkénél, hogy az kinek az érdekeit

szolgálja, és világossá kell váljon, hogy akik ellene beszélnek, miről beszélnek, kinek az érdekében, milyen érdekcsoportok mentén beszélnek. A világos beszéd az egyetlen lehetséges mód, hogy ebből a helyzetből kijöjjünk, és ehhez a lehető legnagyobb nyilvánosság kell. Ezért elhatározott szándékunk volt a stratégiával kapcsolatban is, hogy a lehető legnagyobb nyilvánosságot teremtsük meg. Hat héten keresztül, részben a minisztérium honlapján olvasható mind a két verziója, egy hosszabb és egy rövidebb, tézisszerű verziója a stratégiának, valóban hat nagyobb léptékű nemzeti konzultációs, budapesti és vidéki fórumot tartottunk, de a többi fórum sem kisléptékű, ha most itt körülnézek, biztosan van 300 ember ebben a teremben, tehát ezen kívül sok-sok egyéb fórumot is tartunk. Azt szeretnénk, hogyha a lehető legszélesebb körben megtudhatnánk a stratégiával kapcsolatos véleményeket.

Május 31-én zárul ez a folyamat. Egy intenzív, tényleg egy intenzív időszak ez, amikor a lehető legtöbb emberhez szeretnénk eljutni, és velük megbeszélni a stratégia fő üzeneteit. Júniusban gondoljuk véglegesíteni, kiértékelni a véleményeket és összeállítani egy olyan anyagot, amely már tervezési dokumentumként is szolgálhat, és valóban a stratégia formai és tartalmi kritériumainak is minden tekintetben megfelel, ha már az alapirányokban meg tudunk állapodni. Ezt követően terjesztjük a kormány elé, valamikor június végén gondoljuk a kormány elé vinni ezt a stratégiát, és ha megvan ez az iránytű, a nyár folyamán nemzeti programokon fogunk dolgozni, amelyek a kereteit is kijelölik, hogy hogyan fogjuk ezeket a lépéseket megtenni, milyen eszközeink vannak, milyen konkrét lépéseket tervezünk az adott területeken. A stratégia már jelez jó néhány ilyen nemzetiprogram-keretet, amelyeknek a kidolgozása a nyár folyamán történik mindazoknak a bevonásával, aki az adott területen ismeretekkel, előzményekkel, előélettel rendelkeznek, és van elképzelésük az adott területtel kapcsolatban.

Ezt követően az őszi folyamán, az őszi ülészek során szeretnénk ezt az egész csomagot a parlament elé hozni. Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program - hogy most ezt az egyet hozzam ide - semmilyen tekintetben nem megvitatott anyag. A parlament elé nem sikerült behozni, hiába kértük, tehát szó nem volt arról, hogy erről vita folyjon. Egy dologról volt vita, ahogy én visszaemlékszem, volt roadshow, de az arról szólt, hogy az európai vidékfejlesztési rendeletben lévő intézkedések tetszenek-e az embereknek vagy nem, egyetlen szám, semmi nem szerepelt benne. Az tehát tulajdonképpen az európai vidékfejlesztési rendeletnek egy magyarítása volt, nem a mi stratégiánk volt, és nem jelölt ki irányokat, nem jelölt ki olyan célokat, amelyeket megbeszéltünk volna közösen, hogy tényleg ezt akarjuk-e. Ehhez képest szeretnénk a parlament elé hozni nemcsak a stratégiát, hanem a programokat is, amelyek azután az egyes területeken a teendőket és a hozzárendelt eszközöket is számba veszik.

Mindezek alapján nem csak - a lehető legnagyobb többséggel - egy országgyűlési határozatot szeretnénk, amely rögzíti a mindenkori kormányok számára a teendőket, az a reménységem, hogy egy olyan stratégiát sikerül összeállítanunk, hogy elérhetjük a GMO-val kapcsolatos kormányhatározat támogatottságát, amely néhány, zsebében másban érdekelttől eltekintve szinte teljes támogatást kapott, és a fő irányát évekre előre meghatározta, és meghatározta talán nemcsak Magyarországnak, hanem - úgy látom a folyamatokat - Európában is jelentős hatással volt ez a parlamenti határozat. Ezen túl, a parlamenti határozaton túl egy sarkalatos törvényt is szeretnénk a vidékstratégiáról, ami alkotmányos erejű törvény lenne. Ezért mondjuk azt, hogy a vidék alkotmányát szeretnénk összel mindez alapján megfogalmazni, amely kijelöli a fő irányokat, és hosszú távra kiszámíthatóvá teszi a folyamatokat. Bizonyára nem fog mindenkinek tetszeni, de azt reméljük, hogy a túlnyomó többségnek tetszeni fog, és örülni fognak az emberek, hogy látják az alagút végén a fényt, és a felé tartunk, tartunk valami felé, felszámoljuk a zavaros viszonyainkat, és tartunk valami olyan irány felé, ami, úgy tűnik, a vidéknek, a vidék gazdaságának, a vidék társadalmának többet hozhat, mint amit az elmúlt időszakok hoztak bármikor.

A záró akkordja ennek a folyamatnak, ami az idei évi újjáépítés jegyében telik el, a költségvetés tervezése lenne. Minden stratégia és program annyit ér, amennyit abból meg tudunk valósítani, ez pedig attól függ, hogy mennyi forrást tudunk mobilizálni. Le szeretném szögezni: az egyik alapelv, és ezt nemcsak itt, hanem az alaptörvényben is tetten éritek, hogy közpénzeket csak a köz számára hasznos dolgokra szabad elkölteni, semmi másra. Nem azért adták össze, hogy az bizonyos szűk körök extraprofitját gyarapítsa, hanem azért adták össze, hogy a köz számára hasznos teljesítményeket hozzon ki a gazdaságból, a társadalomból, csak erre lehet felhasználni.

Egy dologra szeretném felhívni a figyelmet az alaptörvényből, mert összefügg a stratégiánk és az alaptörvény ilyen orientációjával, hogy azt mondja az alaptörvény, hogy ismeretlen tulajdonosi összetételű cégeknek semmilyen állami vagy európai uniós támogatást nem lehet adni. Tessenek szíves kiteríteni a kártyákat! Kiről van szó? Kik azok, akik itt hozzá akarnak jutni a mi saját - mondjuk - vidékfejlesztési támogatásainkhoz? Sőt azt mondja az alaptörvény, hogy állami vagyon nem juttatható az ilyen, ismeretlen tulajdonosi összetételű cégeknek, és bérbe sem adható nekik. Nagy hangzavar lesz, nemcsak emiatt, hanem sok olyan tétel van, ami hangzavart fog okozni. De ez ne tévesszen meg senkit, nem a hangerő határozza meg a szereplők jelentőségét a társadalomban. Lehet csöndesen, többségben egészen más irányokat kialakítani, és közben írhatják majd a cikkeket, hogy mégsem úgy megy, mennek a dolgok, mint ahogy eddig mentek.

A föld- és birtokpolitikáról mondanék még néhány gondolatot, mert úgy szólt a felkérés, hogy: „különös tekintettel”. A példát hadd mondjam el! Ma az állam - és ez összefügg az előzőekkel, hogy mire használja az állam a saját vagyonát - a bérbe adott földjei 80 százalékát a 180 legnagyobb tőkéstársaságnak adta, adja, ezek használják, a többieknek jut a 20 százalék, mondom, 200 ezres szereplői kör van, amely vár erre a földre. Ráadásul elképesztő feltételekkel adta oda. Van nálam egy olyan csomag, de augusztus végére elkészül a teljes leltár, hogy mit is művelt az állam a vagyonával, először is hogy hol a vagyona, hol a földvagyon, és mit művelt, mit művelt a közösségek állama ezzel a nemzeti vagyonelemmel. Van nálam egy olyan csomag, amely szerint 5 ezer hektárt bérel egy adott érdekeltség - nem mondom, hogy hol és milyen érdekeltség, mert tiltakozott a nagykövetség, hogy rossz színben tüntetem fel az adott ország polgárait -, egy külföldi érdekeltség, 5 ezer hektárt bérel a magyar államtól hektáronként a szántót 100 forintért évente, 50 forint a gyep, az erdőnél pedig írtak valamit a szerződésbe, itt van nálam a szerződés, hogy valami természetvédelmi feladatokat ellát, egyébiránt nem csinál semmit, és ezért ingyen kapja az erdőt az államtól. És, kérem, 10 éve nem tudja az állam érvényesíteni a jogait, miután nyilvánvaló a disznóság ebben az egészben. És azok a jogász urak - minden szakmának megvannak a selejtjei kellő számban -, akik a magyar államot képviselték, nem voltak képesek, nem voltak képesek, vagy nyilván más volt az érdekeltség, nem tudok mást feltételezni, érvényesíteni a magyar állam és a közösség érdekeit. Ezekről a jogász uraktól is meg kell ám szabadulni, meg a hűtlen kezelést is meg kell állapítani azoknál, akik aláírtak ilyen szerződéseket. Mikor 30-50 ezer forint egy hektár szántó bérleti díja. Miről szól a történet? És még van képük azt mondani, hogy az a hatékony? Hát persze. Ha 40-50 ezer forintra feltőkésítem hektáronként, akkor nyilván azzal nem tud versenyezni az, aki a piacon bérlő a földet, természetesen. És ezek a legerősebb, legnagyobb tőkebefektető társaságok, és ez extra profitot növel. Nem erre való a vagyon, vissza fogjuk venni az állam földjeit, az állam kezelésében lévő földeket, és a kis-közepes családi gazdaságok földalapját fogjuk vele növelni, ahogy ezt eredetileg még az első Orbán-kormány elhatározott. Ezért hozta létre a földalapot, és belakták, és kiforgatták, és másra használják azt a földalapot, amit egyébként a családi gazdaságok megerősítésére kellett volna felhasználni.

Vissza fogjuk venni, többféle jogalap is van erre, az egyik jogalap a versenyjogból vezethető le, ugyanis egy szűk csoportnak olyan versenyelőnyt biztosít a többiekkel szemben,

ami megengedhetetlen és indokolhatatlan. A másik pedig az európai jog, ami azt mondja, hogy ez támogatásnak minősül az elengedett földbérleti díj, és az a Közös Agrárpolitikán kívül van, és az de minimis támogatásba nem fér bele. Úgyhogy szeretném határozottan leszögezni, meg fogjuk változtatni ezt a viszonyrendszert.

A családi gazdálkodóknak fogjuk adni és indítunk egy úgynevezett demográfiai földprogramot. Szeretnénk a fiataloknak perspektívát, jövőt mutatni. Azt, ami kialakult vidéken és a mezőgazdaság körül, az természetesen nem vonzza, és inkább menekül mindenki a mezőgazdaságtól, de ennek katasztrofális következményei lesznek. Ezért azt a demográfiai földprogramot összefoglaljuk, ha látjuk, hogy hol vannak a földjeink és előkészítjük a konstrukciót a nyár folyamán, meg fogjuk összefoglalni hirdetni, ami az állam kezelésében lévő földeket olyan fiatal pároknak fogja tartós, 25-50 éves örökölhető jogként, bérletként odaadni, akik vállalják, hogy letelepednek, gazdálkodnak és két vagy több gyermeket világra hoznak. Az a demográfiai lejtmenet, ami kialakult, az is a katasztrófa felé visz, és ebben is van tennivalója a vidéknek, az agráriumnak, a föld- és birtokpolitikának.

Köszönöm szépen, lassan lejár az időm, nemcsak földügyekben, hanem talán sikerült érzékeltetnem, hogy jó néhány ügyben másképp kell berendeznünk az életünket. Kiváló helyen vagyunk, ez a Kárpát-medence olyan adottságokkal rendelkezik, mondjuk, ha a természeti katasztrófákat és egyebeket is nézzük, egy kiváló helyen. A vízbázisaink világhírűek akár ivóvízkészleteinket, termálvízkészleteinket nézzük, kiválóak a talajaink. Ilyen agrárpotenciállal szinte egyetlen ország sem rendelkezik, nagyon kevés ország rendelkezik Európában. Ezt nem egy ostoba, tömegtermelő, monokultúrás, iparszerű mezőgazdaságnak kell hasznosítani, ahol négy-öt növény tömegtermelésével foglalkozunk, és gyáracsarnokká változtatjuk ezt a vidéket, amerre tartott ez a folyamat. Amihez aztán semmi nem társítható. Vendéglátás? Hogyan? Ki az a bolond család, aki a két hetét a kukoricatábla közepén akarja eltölteni a szárítóüzem mellett úgy, hogy közben 200 kilométeren keresztül kukoricatábla mellett jött? Nem ilyen mezőgazdaság kell.

Itt egy olyan vidék kell, olyan mezőgazdaság kell, amely minőségi élelmiszert állít elő, ez lesz a stratégiai nemzetbiztonsági cél, olyan mezőgazdaság kell, amely fenntartja az élhető vidéket, a vízbázisok tisztaságát, a talajok termékenységét, ami hosszú távon élhető vidéket teremt mindannyiunk számára. Végül is csak rólunk szól ez a történet nem? Nem annak a néhány száz befektetőnek az érdekeiről, gondolom én. Olyan mezőgazdaságot és olyan vidéket, amely sokaknak munkát, megélhetést ad. A munka nem egyszerűen jövedelemszerzési lehetőség. Félreértelmezett dolog, hogy ezt támogatásokra fog tudni menni. A munka is kohéziós erő, összetartó erő. Azért esnek szét a vidéki közösségeink, mert a gyerekek is azt látják, hogy már a nagyszüleik se mentek soha dolgozni. Tarthatatlan ez, újra meg kell erősíteni, a családokat, a helyi közösségeket, a helyi gazdaságot, a helyi társadalmat, helyi piacokat, helyi feldolgozást, összekötni a várost a vidékkel, egy ilyen mezőgazdaságot akarunk.

Kérem, hogy segítsenek, segítsetek abban, hogy ez létrejöhessen. Nem kis erő, én sem vagyok ostoba és naiv. Nem kis erő, vannak más érdekek is, de a példát hadd mondjam el, a GMO-példámat. Amikor én 2006-ban ide bekerültem zöldfülűként, időszaki munkásként erre a politikai terepre, és az a sors jutott nekem a parlamentben, hogy akkor került épp terítékre a géntechnológiai törvény, és hát te az egyetemről jöttél, biztos ismered, foglalkozz velem. Sikerült egy ötpárti egyetértést a parlamentben létrehozni, és akkor se volt kisebb a politikai szembenállás, mint amilyen szembenállást időként tapasztal az ember.

És mikor mi ennek nekivágtunk, akkor itt a folyosón mondták nekem, hogy te nem vagy normális, hát tudod te, hogy kikkel akarsz szembefordulni? Semmi esélyünk nincs. Amerikai kongresszusi delegáció járja környéket, hogy rávegye az országot, hogy fogadják be ezeket a GMO-kat. Itt olyan tőkeérdekek vannak, hogy esélyetek nincs. S ráadásul mondták, te elpackázod - ez is egy jellemzője a helyzetnek -, elpackázod a gyerekeid néhány világkörüli

útját. De az életünk nem erről szól, nem a világ körüli utakról, meg nem arról szól, hogy hogyan tudunk megfelelni mások érdekeinek, hanem magunkról szól. Úgyhogy én akkor azt mondtam, hogy - az ilyen reménytelennek tűnő ügy nem egy volt az életemben, az egyetemen, máshol is - hajlamom van belevágni. Nem reménytelen, azt szeretném mondani. Öt éve nem tudnak bejönni. Öt éve nem tudnak bejönni a vetőmagvaikkal, pedig fel voltak töltve a raktárak 2006-ban, hogy itt nincs ellenállás, megszűnt a dolog és jöhetünk. És már azóta méregtermelő növényekkel lenne tele az ország, és eladhatatlan készleteink lennének. Szóval van remény, és ahhoz az kell, hogy világossá tegyük az álláspontunkat. Mindenki mondja el, hogy ő hogy látja.

A stratégia végéről szeretnék idézni néhány mondatot, nem véletlenül került, mi kell ahhoz, hogy ezt megvalósítsuk, az utolsó fejezet úgy szól, és emiatt is azt mondják, hogy rózsaszín álmodozó bolond hadd mondja a magáét, de hit és bátorság is kell. Így szól az utolsó fejezet, és ez a fajta személyes bátorság kell a változtatáshoz. Mindenkinek megvannak a saját szintjén a trógerei meg a saját maga baja, de ha mindenki a saját helyén a saját trógereivel megvívja a csatáit, hát mi más lehetne, mint az, amit mi akarunk? Mi más lehetne? Ki mondhat mást?

Ehhez a bátorsághoz, magamat is ezekkel bátorítom, mert nem egyszerű terepen vagyunk, persze, Máté Evangéliumából engedjete meg három sort. „Abban az időben Jézus ezt mondta apostolainak. Ne féljete az emberektől, nincs rejtett dolog, amelyre fény ne derülne, sem titok, amely ki ne tudódnék. Amit én sötétben mondok nektek, azt ti mondjátok el világosban, és amit fülbe súgva hallotok, hirdesséte a háztetőkön.”

Segítsetek, hirdesséte a háztetőkön, hogy mást akarunk, mint ami eddig volt, egészen biztos vagyok benne, hogy más lesz ez az ország, sokkal többre érdemes. Köszönöm szépen. *(Taps.)*

ELNÖK: Megköszönöm államtitkár úrnak az előadását. Államtitkár úr az elején hangsúlyozta, hogy ez a vidékstratégia nemcsak a vidékről, hanem az egész társadalomról szól. Azt gondolom, hogy ezt egyre többen értjük és ennek egyre többen a tudatában vagyunk, és azt is kimondhatjuk, hogy ez a stratégia paradigmaváltást is jelent. Egy nagyon szűk konferencián valaki úgy fogalmazott, hogy ez egy hadüzenet, azt gondolom, ha végiggondoljuk azokat, amikről államtitkár úr beszélt, akkor ez így igaz. Ahhoz, hogy ez a stratégia valóra váljon és megvalósuljon, nyilván nagyon fontos, hogy mi az az európai uniós környezet, milyen szabályok vannak, milyen szakpolitikák, és milyen a támogatás politikája.

A következő előadásban az Európai Unió közös agrárpolitikájáról, annak a jövőjéről és ebben a magyar érdekekről, magyar vidék érdekeiről hallhatunk. Megkérem Font Sándor urat, az Országgyűlés Mezőgazdasági bizottságának elnökét, hogy tartsa meg a hozzászólását.

Font Sándor (Országgyűlés Mezőgazdasági bizottsága): Az Európai Unió közös agrárpolitikájának jövője és a magyar vidék érdekei

FONT SÁNDOR (Országgyűlés Mezőgazdasági bizottsága): Köszönöm szépen. Tisztelt Vendégek! Szeretettel köszöntöm mindazokat, amik ma délelőtt ránk kíváncsiak, úgy értem, hogy az előadókra és majd a pódiumbeszélgetés résztvevőire. Nem győzzük elégszer elmondani a gondolatainkat. Rászántuk magunkat, úgy, ahogy az államtitkár úr ezt említette. Az ő társadalmi kitekintését követve szűkebb, mondhatnám azt, hogy technokrata jellegű gondolatokkal szeretném ismertetni, mi az a környezet, amelyben a magyar agrárium még jelenleg is van, és hogy ebből kilépve merrefelé lehetne elmenni, különös tekintettel arra, hogy az agrárpolitikának 2013-ban lezárul egy szakasza, és onnan egy új szakasz nyílik.

Jóformán bennfentesek a hallgatók, ezért nagyrészt tudják, hogy ennek, az új agrárpolitika kidolgozásának egy szigorú menetrendje van, és a sors úgy hozta, hogy az egyik

legkritikusabb konszenzusos kérdést épp a magyar elnökség alatt kell, kellett megvitatni - ezen túl vagyunk, néhány mondatot erről is fogok majd mondani. De hogy érzékeljük, mi a vita alapja, ezért nyúljon egy picit visszább, a belépéshez. Közismert, hogy a velünk együtt csatlakozó országokéval együtt Magyarország gazdálkodói nem kaptak akkora támogatást ugyanazért a mezőgazdasági tevékenységért 2004 óta, mint a nyugati országok gazdálkodói. Konkrétan akkor egy 25 százalékos támogatást és egy 30 százalékos nemzeti kiegészítő támogatást engedélyezett az Unió, miközben a versenytársaink - a régi tagországok gazdálkodóiról beszélek - 100 százalékos támogatást kaptak, és mint említettem, ugyanazért a mezőgazdasági tevékenységért kaptak ők nagyobb támogatást, mint mi. Egy program keretében ez a támogatáskülönbség csökken, és elméletileg 2013-ra teljes mértékben kiegyenlítődik, úgy, hogy a nemzeti költségvetésből már semennyi kiegészítő támogatást nem lehet adni, viszont a támogatás egyforma mértékű lesz az újonnan csatlakozó országok gazdálkodói és a régi tagországok gazdálkodói között. Ez a pénzügyi tervezési időszak azonban ekkor lejár, és 2014-től egy új pénzügyi tervezési időszak következik, azaz új támogatási modellnek kell életbe lépnie.

Lehet, hogy ebből sokan sejtik, hogy mire utolérjük az áhított szintet, addigra, abban az időpontban meg is szűnik ez az áhított támogatási szint, és lesz majd valami, de tartok tőle, hogy olyan támogatást, az a szintű támogatást, mint a régi tagországok gazdálkodói, nagy versenytársaink kaptak, már soha senki nem fogja kapni. Ez az én pesszimistább verzióm, ismervé a körülményeket, és arra gondolva, hogy azt a különbséget, ami létrejött a nyugati gazdálkodók és az utólag csatlakozott országok csatlakozói között, azt a különbséget kétféle módon lehet legyőzni. Az egyik, hogy megpróbáljuk a kevesebb támogatással rendelkezőket felvinni arra a támogatási szintre, mint amit a több támogatást kapók kaptak. Ennek egy problémája van: hogy itt egy költségtöbblet kell, egy támogatási többlet kell valakik részéről, márpedig ezt az adott 27 tagország befizetéséből lehet csak garantálni, és akik erős GDP-minősítéssel rendelkeznek, jelezték, hogy többlet bizony nem fizetnek be az agrárium- és vidékfejlesztés számára. Úgy néz ki tehát, hogy az a modell járhatatlan, hogy a régi tagországok gazdálkodói magas támogatási szintjéhez fellépjen az utólag csatlakozott 12 ország gazdálkodóinak a támogatási szintje. Persze egyensúlyt úgy is lehetne teremteni, hogy akkor akinek magasabb volt, azért lehozzuk a mostani szintre, mármint a belépő országok gazdálkodóinak a szintjére. Igen, de ez meg politikailag járhatatlan azon országokban, amelyek már hozzászoktak ehhez a magasabb támogatási szinthez. Gondoljunk el egy francia, német, olasz, spanyol vehemenciát, gazdavehemenciát, hogy erre hogy reagálnának az adott országokban! Ez gyakorlatilag kivitelezhetetlen erről a szintről.

Ezt a képtelen helyzetet kell, kellett a magyar elnökségnek koordinálnia, hogy akkor milyen érdekek vannak. Úgy fogalmazhatnám meg, hogy a nagy érdekcsoportok talán három körben foglalhatók össze. Az egyik érdekcsoport azt mondja, hogy semmilyen támogatást senkinek, elégünk van ebből. Ezek azok az országok, amelyek nem érintettek az aktív mezőgazdaságban, főleg a skandináv országok és Anglia tartozik ezekhez az érdekcsoportokhoz, amelyek azt mondják, hogy elégünk van ebből, mindenki úgy végezze a dolgát, ahogy akarja, különben is, a mezőgazdaság egy nyílt piaci szereplő, amit nem tudnak idehaza, mármint az Unióban előállítani, azt majd az importból behozzuk, mit kell őket itt külön támogatni. Ők azért kisebbségben vannak hála istennek. Aztán van egy olyan logikai csoport, ez a Lengyelország vezette balti szövetség, amely azt mondja, hogy flat rate, tehát egységes támogatást minden hektár után, teljesen mindegy, ki mit csinál azon, egy hektár után mindenkinek egyforma támogatást, nincs több. Ebben az az izgalmas kérdés, hogy ez egy síkvidéki országnak, mint amilyenek a balti országok és Lengyelország, jó lehet, de amelyek olyan sokszínű mezőgazdasággal rendelkeznek, mint Magyarország, netán Franciaország, Olaszország, Németország, ahol domboldalakon is, néha nehéz körülmények között is termelünk, mert bizonyos környezetvédelmi funkciókat is ellátunk, netán egy vízáramlást

akarunk megfogni azzal a lejtős szerkezeten való dolgozással, nem jó, mert ez sokkal többbe kerül. Tehát nem lehet az, hogy a szántóföldi növénytermesztés ugyanolyan költséggel számíthatjon el, mint a szőlő-, gyümölcsstermelés egy meredekebb domboldalon - aki benne van, mindenki érti ezt. Ez volt a másik olyan probléma, amit kezelni kellett.

A harmadik - talán ehhez tartozunk mi -, amit francia-német tengelynek mondtak, amely azt mondta először is, hogy maradjon meg az agrárpolitikának, a támogatáspolitikának a rendszere, tehát hogy egyáltalán legyen valamilyen támogatási rendszer, amihez mi nagy erővel tudtunk csatlakozni. És talán ahhoz a logikához is, hogy maradjon meg mind a két nagy pillére ennek a támogatásnak: az egyik a közvetlen mezőgazdasági termelés környezetéhez kapcsolódó, a másik pedig, amit mi szervesen szeretünk melléteni, a vidékfejlesztéshez kapcsolódó. Itt egy új gondolatot kell beemelni, hiszen a régi tagországok gazdálkodói nem ismerik a vidékfejlesztést, az összes pénznek, ami ott mezőgazdaságra áramlott, mindösszesen 5 százaléka ment el vidékfejlesztésre. Nálunk a köztes belépés miatt 2004 után erőteljesebb volt a vidékfejlesztésre szánt keret, és mi már a teljes támogatásnak mintegy a 30 százalékát képesek vagyunk felhasználni a vidékfejlesztés tekintetében. Ez azért izgalmas rész, mert a megtartó képesség, a munkahelyteremtés - nem akarom itt sorolni -, a körülmények alakítása nem közvetlenül a mezőgazdasági termelés támogatása, hanem annak a körülményeinek a kialakítása. Ez egy izgalmas folyamat, mert ha ezt nem tesszük rendbe, akkor azok a folyamatok, azok a negatív folyamatok, amelyekről az államtitkár úr beszélt, a kiürülés be fog következni. Ebben talán jók vagyunk, hogy a vidékfejlesztésre már képesek vagyunk komoly energiákat fordítani, úgymond a pénzhívó képességeink ebben jók, tehát rá tudunk mozdulni. Ezt a logikát mi tehát erőteljesen támogattuk. Kialakult tehát az a gondolat, hogy továbbra is legyen támogatás, és hogy két nagy pillére legyen ennek a támogatásnak: az egyik a mezőgazdaság konkrét termelési környezetéhez, a másik pedig a vidékfejlesztési környezethez kapcsolódik.

Alapvető érdekünk természetesen, hogy csökkentsük a meglévő támogatásbeli különbséget. Ez most egy magyar érdek, de sok utólag csatlakozott ország gazdálkodóinak is az érdeke, hogy ezt a megalázó különbséget, amit ránk erőszakoltak a csatlakozás idején, azért legyünk szívesek csökkenteni, megszüntetni, legalábbis egyenlő játékszabályok szerint elosztani a várhatóan szűkülő mezőgazdasági és vidékfejlesztési pénzforrásokat. Azt gondoljuk, hogy ennek a támogatásnak biztosan kell lennie egy közvetlen támogatási területének, de nagyon erőteljesen előtérbe került az úgynevezett zöldlogika, amelyre Magyarország az adottságai alapján szintén kész és képes. Ez a klimatikus változások miatt, valamint a biztonságos élelmiszertermelés miatt egyre nagyobb igénnyel jelenik meg a fogyasztók részéről, és erre Magyarország - hála istennek - az adottságai alapján teljesen kész. De nekünk azért - itt a magyar politikára gondolok - kormányzati feladat, hogy a foglalkoztatásra is nagy hangsúlyt helyezünk, és nem titkoljuk, hogy a magyar mezőgazdaságban 200-250 ezer új munkahely teremtését látjuk azon 10 év alatt, amire a kormány azt mondja, hogy 10 év alatt 1 millió új munkahelyet szeretnénk teremteni. Ennek az egyik felszívó területe véleményünk szerint a mezőgazdaság. Tehát gondoskodjon a vidék eltartó képességéről is ez a mezőgazdaság, netán a foglalkoztatáson keresztül!

Mint említettem, azért figyeljünk oda, hogy a klímaváltozás következményeit ésszerűen kezeljük le. Itt vannak szélsőséges nézetek - erre utalt az államtitkár úr -, amelyek azt gondolják, hogy a megújuló energiák egyik fajtáját a mezőgazdaság fogja majd állandóan megtermelni fosszilis energia alapon. Ez egy kicsit téves nézet véleményem szerint is. Természetesen van a mezőgazdaságnak olyan energiataraléka, ami segíthet a megújuló energiákban, de az, hogy iparszerűen, rendszerszerűen termesszünk úgynevezett megújuló energiákat, holott az nem is biztos, hogy annyira megújuló energia, ezzel óvatosságra intenek minden gondolkodót, aki azt gondolja, hogy nagy rendszerek így felfűzhetőek erre.

S aztán nagyon fontos volt számunkra, hogy ez a rendszer rugalmas legyen, hogy esetlegesen az ország adottságaira specializált helyzetet le tudjon kezelni. Minden országnak vannak kisebb-nagyobb nyűgjei, ami a nagy általánostól eltér, és legyünk szívesek megengedni ezt a mozgásteret ennek a következő KAP reformnak, mert ha ez nem lesz, akkor abban a speciális helyzetben lévő gazdálkodói környezet tönkre fog menni, ha arra nem engedélyezzük a speciális életben tartási lehetőségeket. Mondom, ez minden országnál kitapintható. Nyilvánvalóan a mi magyar specialitásunk is ezt szeretné, mint ahogy a francia, német és az olasz különösen a kis-közép gazdaságok nagyarányú megjelenését, tehát sokszereplős középirtokon gazdálkodók, sokszereplős, mi családi gazdaságoknak mondjuk ezeket, gazdaságok sokasága fedje le az országot, és ahogy az előbb említett nyugati országokban látjuk, a belföldi élelmiszerfogyasztásnak mintegy 80 százalékát ezek a gazdasági méretek termelik meg. Itt tudjuk, hogy politikai vita is támadhat ebben a logikánkban Magyarországon, mert a mindenkori szocialista kormányok a tsz-alapú tőkés nagybirtokrendszerű modellt mondták, hogy csak az az életképes, mert az versenyképes, meg tudjuk ezeket a jelzőket. Aztán kiderült, hogy ez nem annyira igaz, nem beszélve a foglalkoztatási arányokról, hadd ne menjek további részletekbe.

És ami még számunkra fontos, hogy segítse ez a generációváltást egy támogatási rendszer. Hála Istennek úgy tűnik, hogy Magyarországon szándék a fiatalok részéről komoly, látjuk az megnyíló egy-egy ifjúgazda támogatási programban - ha kiszűrjük a csalókat is, mert néhányan oda beleszaladnak azért, erről is beszéljünk őszintén, de ha őket kiszűrjük, akkor - látjuk, hogy elég nagy az igény a fiatal gazda programokra, mint amennyi támogatási alap rendelkezésre áll. Tehát a hajlamuk még egyelőre megvan, és ez nagyon fontos, hogy nem vészett ki a megújulási igény ezekből a fiatalokból, főleg ha azok a földprogramok, ami a népesedéspolitikai, szociálpolitikai földprogramot jelenti, amiről államtitkár úr beszélt, ha ez megindul, és megértik az alanyok, hogy ez róluk szól, mi ebben nagyon bízunk.

Aztán van néhány kényes kérdés, hogy ennek az agrárpolitikának rendeznie kellene az élelmiszerláncban szereplők egymáshoz való viszonyát. A termelő, a feldolgozó és a kereskedő. A kereskedő itt általában a mi szemünkben egy multi áruházlánc, akivel a legnagyobb problémája van manapság az egyszerű termelőnek, de azért itt hiányzik egy komoly feldolgozó. Nem óriásméretű, hanem arra a szövetkezésre, családi gazdaságra vagy családi gazdaságok társulásaira épült feldolgozóipar. Ez sajnos teljes egészében kiürült. Ennek az ösztönzését a pénzalapok segítségével meg fogjuk tenni.

Aztán súlyos kérdés, ezt az egész Európai Uniónak rendezni kell, hogy mi legyen a harmadik országokból érkező árukkal. Mert mi is történik itt az Európai Unióban? Nagyon szigorú szabályokkal fűszerezve engedjük meg, hogy élelmiszert termeljenek a gazdálkodók. Néha olyan szigorú szabályok, hogy abba belerokkan egy-egy kisebb gazdálkodó. Főlegesen sújtjuk, értelmetlen szigorokkal, és közben azt látjuk, hogy a harmadik országból meg fogalmunk sincs, hogy milyen termelési környezetben, milyen vegyszerek alkalmazásával, netán gyermekmunka alkalmazásával, primitív, olcsó közegben termelnek élelmiszert, és hova szeretnék eladni? Egy fizetőképes kontinensre. Hát ez Európa, vagy USA, vagy a távol-keleti néhány gazdag ország. Ezek a világ felvevőpiacai, és mindenki arra törekszik, hogy ide szeretne élelmiszert eladni. És mi bolond módon azt csináljuk, hogy a mi gazdálkodóinknak nagyon szigorú szabályokat írunk elő, de a harmadik országból érkezőkről fogalmunk sincs, hogy milyen környezetben termelik meg az árut, és mi forszírozzuk erőteljesen, kérem szépen. Mi megértjük azt, hogy a fogyasztóért mindent meg kell tenni, tehát valóban nagyon ellenőrzött és átlátható körülmények között kerüljön az élelmiszer a fogyasztó asztalára. A fogyasztónak mindent tudnia kell és lehessen tudnia, hogy milyen körülmények között került előállításra az az élelmiszer, hogy mit tartalmaz, GMO-mentes vagy színezék vagy emulgeálószer vagy tartósítószer mennyi van benne. Ezt nagyon fontos, hogy tudja a fogyasztó, mert az életéről van szó, azért legyünk őszinték egymás

között. Na de mikor jönnek a harmadik országbeli áruk, a WTO szerződések keresztülírják a mi ötletünket, és azt mondják, hogy áruk szabad áramlása és azt mondják, hogy miért ne jöhetnének azok a termékek is ide. Akkor mondjuk meg azt, hogy de, jöhetnek ide a termékek, ha bizonyítottan, az európai uniós gazdákra előírt körülmények között állítják őket is elő. Ja, és hogy ezt majd ellenőrizni kelljen? Igen. Aki azt gondolja, hogy ide akar beszállítani, az készüljön fel arra, hogy ezt egy rendszerben netán az Európai Unió ellenőrizni fogja.

Azt gondolom, hogy csak így lehet az egyenlő versenyfeltételeket megszabni. Itt azt hiszem az elmúlt hetekben vagy talán néhány héttel ezelőtt Magyarországra érkezett paradicsom, ami egyébként Észak-Afrikából érkezik, tehát olyan vegyszermaradványokat találtak a Tolna megyei multi áruházláncban, aminek a felét már közben eladták, de a másik felét szépen lefoglalták, zárolták. Ezeket a problémákat el lehetne kerülni, hogy ha az ide beérkező árukra is ugyanazokat a feltételeket írjuk elő, mint amit az európai uniós gazdálkodói körre. És akkor Magyarország szerepe, mert ezek nekünk általában tetsző szerepek és feltételek, a magyar uniós elnökség, hála Istennek, döntő többségében hála Istennek, ezeket az érvrendszereket keresztül tudta vinni, el tudta fogadtatni a tagállamok döntő többségével. Nem mindegyikkel, ezt is tegyük hozzá, de azzal a szavazói döntő többségével, akinek a véleménye a szavazás végeredményekor kell, azok hála Istennek ezeket a Magyarországot által felvetett logikákat elfogadta.

És mi a speciális magyar érdekünk és helyzetünk, én ezt néhány mondatban szeretném csak érzékeltetni. Azt gondolom, hogy az alkotmányunkban eddig nem látott kérdéseket kezdtünk el rendezni. Az alkotmánynál kezdődik a magyar nemzetgazdaság megújulása, ebben deklaráltuk a termőföldnek, víznek és az erdőnek a nemzeti vagyon rendszeréhez tartozását, és inentől kezdve így kell ezekkel a természeti elemeinkkel és kincseinkkel bánni. Ennek következtében kétharmados törvények fognak erről szólni, tehát ez azt jelenti, hogy bármilyen kormányok következnek majd a későbbiekben, az így meghozott kétharmados törvényt, mondjuk egy földtörvényt, ami kétharmados lesz, kétharmados szabállyal lehet csak majd változtatni, láthatólag hipp-hopp nem lehet majd megváltoztatni a későbbiekben, azaz nagyon kiszámítható lesz minden gazdasági szereplő számára, hogy uraim, itt ezek a viszonyok hosszú távon garantálva lesznek a mezőgazdaságban érintett szereplők számára. Mint mondtam, itt kezdődik, igen, itt egy fontos elemet meg kell említeni, a GMO-mentesség. Magyarországnak nem érdeke a genetikailag módosított növények köztermesztésbe való vonása, ezt most alkotmányos szinten is megüzentük mindazoknak, akik erre érzékenyek. Ebből persze következik egy nagyon lényeges lépés. Ezt a most közrebocsátott, 10 éves távlatokra szóló agrárstratégiában érzékeltetjük, mégpedig azt, hogy Magyarországnak kitüntetett szerepe lehet az élelmiszertermelésben. Mindig elmondtuk, hogy milyen jó adottságaink vannak, csak egyszerűen nem hittük el. Hogy víz és föld másoknak nemigen van, ja hogy tiszta víz és tiszta föld és GMO-mentes környezet, na ilyen meg nagyon kevés országnak van, azaz a magyar élelmiszerek fő üzenetének kell lenni, és ebben a kormány segíteni fog, mert egy érdekképviseleti és egy üzeneti rendszert fogunk felépíteni, hogy Magyarországon tiszta agrárkörnyezetben tiszta élelmiszert tudunk előállítani, és ezt nem sok ország tudja most már a világon megtenni. Hogy aki egy kicsit is igényes magára, és élelmiszert szeretne fogyasztani, na a magyar élelmiszereknél biztos, hogy sokkal jobbat nem fog találni a világban. Nincs vegyi és egyéb elszennyezésünk és nincs genetikai elszennyezésünk. Tiszta agrárkörnyezetben tiszta élelmiszert tudunk előállítani. És talán az a kérdés is megoldódik, amit Ángyán József szintén említett itt, hogy ne az 1800 kilométert vándorló sárgarépat fogyasszuk, hanem a térségben termelt és a megnyitott kistérségi értékesítési modell által a fogyasztó asztalára juttatott élelmiszert próbáljuk meg elfogyasztani, amely a legrövidebb utat járja be és a legkisebb szennyezésnek lett kitéve a termesztése folyamán.

Én azt gondolom, ezek olyan célok, amelyek nem illuzórikusak. Az alkotmány, a 10 éves agrárstratégia, az a küzdelem, amit itt folytattunk mondjuk a GMO-szennyezettség és a tiltakozás ügyében, alapot teremtett arra, hogy ezeket az elképzeléseinket megvalósítsuk. Nyilvánvalóan vannak ellenérdekeltek, ezt mi tudomásul vesszük, de a fő irányvonalban a mi elképzelésünk szerint nem lehet változás. Én arra kérem önöket, hogy ebben a szellemiségben mindenki gondolja újra a saját környezetét, hogy tud-e ebben partner lenni, mert szeretnénk látni, hogy visszaigazolják nekünk, hogy ez a partnerség az ő részükről és az állam részéről is egybevág. Bízom benne, hogy néhány év múlva olyan konferenciát is tudunk tartani, ahol ezeket az eredményeket értékeljük, és az pozitív értékelés lesz majd. Köszönöm szépen a figyelmüket. (*Taps.*)

ELNÖK: Köszönjük szépen, elnök úr.

Talán ismeretes, hogy a társadalmi vitára bocsátott vidékstratégia koncepciója célul tűzi ki a biológiai sokféleség csökkenésének, az ökoszisztéma-szolgáltatások romlásának a megállítását, a vidéki környezet minőségének a javítását, azt gondolom, összességében a negatív környezeti externáliák csökkentését. Hogy ezt a célt miképpen segíti az európai vidékfejlesztési politika, általában a környezet jelentőségét miként értékeli, erről hallhatunk most egy tájékoztatót Jávor Benedek úrtól, az Országgyűlés Fenntartható fejlődés bizottságának elnökétől. Parancsoljon!

Jávor Benedek (Országgyűlés Fenntartható fejlődés bizottsága): Az európai vidékfejlesztés környezeti jelentősége

JÁVOR BENEDEK (Országgyűlés Fenntartható fejlődés bizottsága): (*Hozzászólását vetítés kíséri.*) Köszönöm szépen a szót. Én is szeretettel és tisztelettel köszöntöm minden kedves vendégünket, aki a mai délelőttöt az általunk szervezett konferencián tölti. A Fenntartható fejlődés bizottság, amikor elkezdtük szervezni ezt a konferenciát, azért vállalkozott arra, hogy társszervezőként elvállalja a vidékstratégia, az új vidékstratégia tágabb kontextusba helyezésének a feladatát, mert úgy gondoljuk, hogy nemcsak Magyarországon, hanem világszerte egy teljesen új helyzetben találta magát a XXI. században az agrárium, egy új nemzetközi társadalmi, gazdasági és ökológiai keretben kell megtalálni azokat a célkitűzéseket és azokat az eszközöket, amelyek egy hosszú távon működőképes és fenntartható mezőgazdaság irányába vezetnek. Ezek közül az új szempontok közül, én azt gondolom, a környezeti szempontok, a fenntarthatóság szempontja az egyik legfontosabb, ami arra kényszerít minket, hogy radikálisan újragondoljunk bármiféle társadalmi, gazdasági tevékenységet, ezen belül az agráriummal és a vidékfejlesztéssel kapcsolatos elképzeléseinket.

Egy új helyzetben élünk ma, a környezeti korlátosság korában, csak ezek között a korlátok között képzelhető el bármilyen gazdasági, társadalmi tevékenység. A fenntarthatóságnak különböző modelljei vannak, én az ábra jobb oldalán elhelyezkedő modellt preferálom. A gazdaság pusztán az öt körülvevő társadalmi szövetbe ágyazva képes megfelelően működni, ez a társadalmi szövet pedig egy ennél is tágabb kontextusban a környezet, a globális ökoszisztémán belül kell hogy megtalálja a saját hatékony útjait, nem lehet tartósan olyan modelleket megvalósítani, amelyek ellenkeznek ennek a tágabb környezetnek az elvárásaival vagy korlátaival.

Milyen korlátokkal kell szembenézni? Nyilván órák hosszat lehetne erről beszélni. Én most - tekintve, hogy nagyon elszaladt az idő, és az államtitkár úrhoz hasonlóan magam is egyetemi oktató voltam annak előtte, tehát én is nagyon sokat tudok beszélni, de megpróbálom rövidre vágni - csak egy gyors felsorolást tennék a legfontosabb olyan

tényezőkről, amelyek a mezőgazdaság szempontjából meghatározóak lesznek az elkövetkezendő évtizedekben vagy már most meghatározóak.

Az egyik nyilvánvalóan az éghajlatváltozás kérdése. Ez nemcsak az adaptáció tekintetében fog nagyon komoly feladatokat támasztani a mezőgazdaság elé, egész egyszerűen az az agrármodell, termékszerkezet, azok a művelési módok, amelyek évszázadokon keresztül a magyar klímán megfelelőek és alkalmazhatóak voltak, nem biztos, hogy minden esetben illeszkedni fognak azokhoz a megváltozott körülményekhez, amelyeket a klímaváltozás, az éghajlatváltozás magával fog hozni. Ilyen a csapadékeloszlás megváltozása, a hőmérsékletváltozás, és a többi, és a többi.

Ráadásul az agrárium nemcsak elszenvedője, hanem előidézője is az éghajlatváltozásnak: az üvegházgáz-kibocsátásoknak körülbelül a 10-30 százalékaért globálisan a mezőgazdaság, a gépesített mezőgazdaság fosszilisenergia-használata, a földhasználat-váltások, és a többi, és a többi felelős. Magyarországon 2007-ben az üvegházgáz-kibocsátás 13 százalékaért a mezőgazdaság volt a felelős, de egyes üvegházgázok tekintetében, például a dinitrogén-oxid tekintetében 77 százalék a mezőgazdaságból származik. Tehát a mezőgazdaság nagyon nagy mértékben hozzájárul a globális klímaváltozáshoz, az üvegházgáz-kibocsátáshoz, miközben - hogy az európai keretről is beszéljünk egy kicsit - az Unió által kitűzött célok éppen ezzel ellentétes irányba kell hogy vigyék a teljes gazdaságot és ezen belül a mezőgazdaságot is.

Tavaly a cancuni éghajlat-változási találkozón 2 Celsius fokos átlaghőmérséklet-emelkedésen belül tartás volt a megfogalmazott cél, ebben megegyeztek a világ országai - az más kérdés, hogy az elfogadott eszközök alkalmasak-e ennek a 2 Celsius fokos célnak a teljesítésére vagy sem; nem árulok el nagy titkot, ha elmondom, hogy nem. Amiben egyelőre megállapodás van, az körülbelül 3,5-4 Celsius fokos hőmérséklet-emelkedést fog magával hozni, tehát nagyon jelentősen növelni kell az ez irányú erőfeszítéseket. Ahhoz, hogy ezt teljesítsük, az EU- belül 2020-ig körülbelül 40 százalékos kibocsátáscsökkentésre lenne szükség, 2050-ig pedig 85 százalékosra. Ez a cél, ebbe kell beleilleszteni a mezőgazdaságot.

Vízgazdálkodás. Erről már volt szó Font elnök úr és az államtitkár úr előadásában is. A vízfelhasználás folyamatosan növekszik, és globálisan a mezőgazdaság a legnagyobb vízfelhasználó, Magyarországon is jelentős vízfelhasználó. A most látható kis ábra mutatja, hogy az elmúlt 100 évben hogyan alakult a globális vízfelhasználás, és ezen belül igazából a mezőgazdasági vízfelhasználás az, ami robbanásszerű növekedést mutatott. Ez az ábra pedig a mezőgazdaság vízfelhasználásának az arányát mutatja az egyes országokban a teljes vízfelhasználáson belül. Látszik, hogy még azokban az országokban is, amelyek alacsony mezőgazdasági felhasználók, körülbelül a felhasználás negyedét a mezőgazdaság teszi ki, de vannak olyan országok, ahol háromnegyed fölött van a mezőgazdaság részesedése.

Biodiverzitás. A biológiai sokféleség folyamatosan csökken világszerte. Maga az Európai Unió már tizen-egynéhány évvel ezelőtt azt tűzte ki célul, hogy 2010-re megállítsa a biodiverzitás-csökkenést az Európai Unión belül. Ebből az égvilágon semmi nem teljesült, nemhogy nem állítottuk meg, még a csökkenés ütemét sem sikerült az Unión belül lassítani. Új biodiverzitás-stratégia formálódott az Unión belül, amely sokkal szigorúbb intézkedéseket ír elő a tagállamok és ezen belül Magyarország számára is. Ez az ábra mutatja az úgynevezett élő bolygó index alakulását, a biológiai sokféleség alakulását az 1970-es évektől kezdve: 1970-hez képest 30-35 százalékos biológiai sokféleség-csökkenéssel kellett szembe nézni. Ezt a folyamatot kellene valahogy megállítani.

Magyarország területének több mint 60 százaléka mezőgazdasági művelés alatt áll - ez egy közhelyszerű adat -, az viszont nem mindenki által tudott, hogy ennek a hazai biológiai sokféleségnek a jelentős része a mezőgazdasági művelés alatt álló területeken, kaszálóréteken, legelőkön, egyéb területeken található. Tehát az, hogy hogyan kezeljük a mezőgazdasági területeinket, közvetlenül hat a biológiai sokféleségre, és a mezőgazdasági művelés

különböző folyamatokon keresztül természetesen a többi, nem művelés alatt álló területre is komolyan hat: műtrágya-, növényvédőszer-bemosódások például az élővizekbe vagy invazív fajok térnyerése, hogy csak egy-két példát hozzak fel.

Az anyaghasználat kérdésköre. A mezőgazdaság a hazai hulladéktermelésnek körülbelül negyedéért felelős. Nagyjából 25 millió tonnát elérő mezőgazdasági hulladék képződik Magyarországon. Egyáltalán nem mindegy, hogy a mezőgazdaság hogyan bánik a rendelkezésre álló nyersanyagokkal, erőforrásokkal akár takarmány, kemikáliák formájában, energiaforrások formájában, más módon kerül be ebbe a mezőgazdaságba, és mi történik aztán az előállított termékekkel, mekkora hányaduk volt üres hulladék, és ezzel a hulladékkal hogyan bánunk.

Mindezek alapján azt kell, hogy mondjuk, hogy az olcsó energia és nyersanyagok ideje egész egyszerűen véget ért a világban, olyan új paradigmára van szükség, amely nem az olcsó energiára és nyersanyagokra alapozva vázol fel egy jövőt a gazdaság és a társadalom számára, hanem az egy ezekkel takarékosan bánó gazdasági modellt tud létrehozni. A mezőgazdaságot illetően ez azt jelenti, hogy egy olyan mezőgazdasági modellre van szükségünk, amely energia-, víz- és anyagtakarékos, alacsony kemikáliaigényű, lokális, tehát a helyi termelés helyi piacokra való lejutását segíti. Diverz, tehát a biológiai sokféleség feltételeit is képes fenntartani. A helyi közösségekre támaszkodik, hogy ha a fenntarthatóságot nem szűken környezeti értelemben fogjuk föl, hanem annak a társadalmi vonatkozásait is tekintetbe vesszük. A helyi közösségekre támaszkodik és ezeket megerősíti, és munkaerő-intenzív. Tehát nem kevés emberi munkával, jelentős energiabevittel és jelentős tőkeigénnyel termeli meg a mezőgazdasági produktumokat, hanem a szűkösen rendelkezésünkre álló természeti erőforrásokat és energiaforrásokat nagyon óvatosan kezeli, és szűken bánik velük. Megpróbálja ezeknek a használatát minimalizálni, és ugyanakkor a vidéki társadalom számára képes munkahelyeket teremteni, képes a vidék népességmegtartó képességét erősíteni.

Az eddigi magyar agrárpolitika azt gondolom, nem ebbe az irányba haladt. A nagyüzemi, exportorientált mezőgazdaság vette fel a támogatások jelentős részét, erről államtitkár úr is már beszélt, ugyanakkor igazából még ebben a szegmensben sem tudott valójában sikeressé válni, ennek megerősítésére csak két ábrát szeretnék bemutatni. Ez a mezőgazdaság bruttó termelési értéke 1986 és 2009 között, KSH adatok alapján készült az ábra 1991-es áron. Ez azt mutatja, és ez természetesen nem információ, hogy a rendszerváltást követően a hazai mezőgazdaságban egy jelentős visszaesés következett be. Ami viszont érdekes lehet, hogy tulajdonképpen a '90-es évek elejére, '92 körülre elérte azt a termelési értéket a magyar agrárium, ami körül azóta stagnál. Nyilván az időjárási és egyéb változások miatt láthatók ezek a fluktuációk, de tulajdonképpen a '90-es évek első felében elért érték körül stabilizálódott a magyar agrártermelés értéke, és ezen nem tudott változtatni az Unióhoz való csatlakozás, nem tudott változtatni a jelentősebb uniós támogatások megérkezése a magyar mezőgazdaságba. Az az agrármodell, amelyet Magyarország a rendszerváltás óta követ, igazából nem tudott a mezőgazdaság számára igazán egy kitörési pályára állni. Maga ez a nagyüzemi modell nem járult hozzá a vidék értékteremtő képességének az erősítéséhez. Az exportorientált mezőgazdaság is azt gondolom, hogy egy picit felülvizsgálatra szorul. Természetesen a mezőgazdasági export teljesítmény az általában növekedett, 2001 és 2010 közötti alakulását mutatja ez az ábra az exportnak és az importnak, a mezőgazdasági export növekszik, és ezzel boldogok vagyunk, hogy a mezőgazdasági export növekszik és a magyar agrárium kivitele erősödik. De ha megnézzük, ezzel párhuzamosan az import is növekszik, és 2001 és 2010 közötti évek többségében jelentősebb arányban nőtt az import, mint az export. Az exportorientált magyar mezőgazdaság valójában importorientált magyar mezőgazdaság annak ellenére, hogy a szaldója, az export-import egyenlege továbbra is pozitív a magyar mezőgazdaságnak. Szépen is állnánk, ha Magyarország nem nettó

exportőr lenne az agrárium tekintetében, de az export és import növekménye között különbség van, az import gyorsabban növekszik, nagyobb arányban növekszik, mint az export.

Igazából ezekben a szegmensekben, amelyek preferált vagy kedvezményezett szegmensei voltak az agráriumnak Magyarországon az elmúlt évtizedekben, itt sem tudott Magyarország igazából fejlődési pályára állni.

Vessünk egy pillantást az európai keretre, hogy az új magyar agrármodellnek milyen nemzetközi keretek között kell megtalálnia a saját helyét. Egyrészt nyilvánvaló, és erről Font elnök úr már elég sokat beszélt, a KAP reform, a Közös Agrárpolitika reformjának folyamatában kell Magyarország számára, a magyar agrárium számára a jövőt felvázolni. A Bizottság álláspontja szerint, és ebbe nem mennék bele, részletesebben hallottuk, a Közös Agrárpolitika jelentős átalakításra szorul több okból. Egyrészt annak érdekében, hogy jobban reagáljon az élelmiszerbiztonság, az éghajlatváltozás, a természeti erőforrások fenntartható használata, a vidék és a vidéki gazdaság életben tartásának feladatára. Tehát nagyon hangsúlyosan jelennek meg a környezeti korlátossággal, környezetbiztonsággal kapcsolatos szempontok, hogy segítse az új agrárpolitika a gazdálkodói szektor versenyképességének növelését, stabilizálja a mind változékonyabb felvásárlói árakat, és hogy a közös agrárpolitikát összességében méltányosabbá, zöldebbé, hatékonyabbá, hatásosabbá és érthetővé tegye.

Ez a bizottság szándéka a közös agrárpolitika reformjával. Ebbe az irányba kell elindulni nyilvánvalóan a magyar agráriumnak is, ha előnyt akar kovácsolni a Közös Agrárpolitika átalakításából, és nem vesztese akar lenni ennek a reformnak.

Egy másik európai keret az éghajlat-változási stratégia, amit három 20-as címszóval szoktak összefoglalni. Ott egy 20 százalékos energiafelhasználás-csökkenés, ebben az agráriumnak mint jelentős energiafelhasználónak szerepet kell vállalnia. 20 százalékos megújuló részarány, ebben az agráriumnak mint a biomassza energia egyik forrásának szerepe van. Ugyanakkor itt nagyon fontos kérdés merülhet föl a biodiverzitás-védelem tekintetében, hogy vajon az a biomassza, amely ma jellemzi Magyarországot, ez így működőképes-e vagy sem, illetve az üvegházgáz-kibocsátás csökkentés 20 százalékos mértéke, amelyről most folyik a vita az Unión belül, könnyedén fölmehet 30 százalékra az elkövetkezendő évekre az Európai Unión belül.

Vízgazdálkodás tekintetében tényleg csak címszavakban. A vízkeretirányelv hatályban lévő európai uniós direktíva, amely új ökológiai állapot elérését tűzi ki célul 2015-ig a felszíni élővizekre. Ez azt jelenti, hogy csökkenteni kell a szerves szennyezők terhelését, a foszfor-, nitrogénterhelést és más szennyező forrásokat, növényvédő szereket, és a többi és a többi. Ezekben az agrárium jelentős szennyező forrás, tehát egyszerűen a vízkeretirányelv végrehajtása elképzelhetetlen az agráriumnak az aktív részvétele és az agrárium átalakítása nélkül. Felszín alatti vizekkel való fenntartható gazdálkodás is ide tartozik, ebbe most nem mennék bele részletesebben.

Biodiverzitás megőrzése. Az új uniós biodiverzitás stratégia hat kiemelt célkitűzést fogalmazott meg, amelyek területén a Bizottság konkrét intézkedéseket készül fölvázolni. Ezek közül kiemelném a fajok és élőhelyek védelmére irányuló törekvéseknek a maradéktalan végrehajtását, tehát a létező szabályok végrehajtása. Ez elsősorban nem az Uniónak, hanem Magyarországnak kiemelt problémája. Magyarország a papíron és cd-jogtárban létező jogszabályok országa, amelyeket nagy lendülettel fogadunk el, alkotunk meg, és aztán a végrehajtásukra nem kerül sor. Erre hihetetlen nagy figyelmet kell fordítani, hogy a magyar jogrendben hatályos rendelkezések végrehajtására sor is kerüljön.

Erősítenie kell az új biodiverzitás stratégiának az ökoszisztémák és az ökoszisztéma szolgáltatásoknak a védelmét. Itt megint az agráriumnak kiemelt szerepe van. Rögzíteni kell a biológiai sokféleséggel kapcsolatos célokat a legrelevánsabb szakpolitikai területeken, és itt

kiemelni a stratégia, a mezőgazdaság és az erdőgazdálkodás területét, tehát összhangba kell hozni a biodiverzitás stratégiát a Közös Agrárpolitikával és az agrárstratégiákkal.

A fenntartható halászat - ebben talán Magyarországnak egy hajszállal kevesebb feladata van, mint mondjuk a jelentős tengeri halászattal rendelkező tagállamoknak.

Az erőteljesebb védekezés az invazív, idegen honos fajokkal szemben. Ezeknek a terjedésében a rossz agrármodell kiemelkedő szerepet játszik. Nem tudom, vagyunk itt tényleg két-háromszázan, úgyhogy azt gondolom, egy elég erős csapatot ki lehetne állítani innen a teremből azokból, akik allergiával, mondjuk parlagfű-allergiával rendelkeznek. A parlagfű egy tipikusan olyan allergén növény, amely egy invazív, idegen honos faj, amelynek a terjedése jelentős mértékben összefügg a nem megfelelő tájhasználat, mezőgazdasági gyakorlattal. Tehát ilyez szinten is összefüggenek a dolgok egymással.

Végül a biológiai sokféleség globális csökkenésének a megelőzése.

Tehát van egy ilyen biodiverzitás-célkitűzés, amelyhez a magyar vidékstratégiát, agráriumot szintén igazítani kell.

A fenntartható anyaghasználati stratégiáról tényleg csak egy-két mondatot. A belga elnökségnek, EU-elnökségnek ez volt az egyik prioritása - sajnos a magyar EU-elnökség ezt teljesen a fiókba rakta, és nem folytatta a belga elnökség erőfeszítéseit egy európai szintű fenntartható anyaghasználati stratégia megalkotására. Ez arról szól, hogy nem hulladékártalmatlanítással kell foglalkozni, nem hulladékgazdálkodásról kell beszélni, nem hulladékcsökkentést kell célul kitűzni, hanem teljes életciklus szemlélettel a termelési folyamatokba és így a mezőgazdasági termelési folyamatokba beavatkozva a természeti erőforrások, a nyersanyagok használatát kell minimalizálni, a kibocsátott hulladékok mennyiségét is minimalizálni kell, és lehetőség szerint ezeket körfolyamatokba kell zárni.

Magyarország ebben az európai keretben kell hogy megvalósítsa a vidékstratégiáját. Azt gondolom, a vidékstratégiai koncepciónak, amelynek a társadalmi vitája most zajlik - és ezt a Lehet Más a Politika képviselőjeként, ellenzéki képviselőként is mondhatom -, az iránya alapvetően jó, megfelel számos olyan célkitűzésnek, amelyek környezeti fenntarthatósági szempontból kívánatosak. A családi, egyéni kis- és közepes méretű gazdaságoknak a középpontba állítása, a többfunkciós agrármodell nemcsak árut termel a mezőgazdaság, hanem ökoszisztéma-szolgáltatásokat és rengeteg egyéb társadalmi hozadékot is. A helyi gazdaságra épülő vidékfejlesztés, az ország GMO-mentességének a biztosítása, az energiaellátás szempontjának a behozatala a vidékstratégiába vagy az ökoszociális piacgazdaság modellje, ezek támogatható, jó célkitűzések.

Ugyanakkor azt gondolom, hiányosságai is vannak ennek a stratégiának. Az energiahasználat és az anyaghasználat csökkentésének a programja hiányzik belőle, amely nélkül nem lesz működőképes, fenntartható vidékstratégia. Hogy csak néhányat említsek: az erdészeti program meglehetősen kidolgozatlan, az energiahasználat, a biomassa-energia esetében nem tekinthetünk el egy részletes erdészeti program kidolgozásától, vagy a halmozottan hátrányos helyzetű társadalmi csoportok, illetve a cigányság felzárkóztatásának a programja meglehetősen érintőleges. Vannak olyan társadalmi csoportok, amelyek számára valóban a jelenlegi, viszonylag reménytelen helyzetből való kitörés lehetőségét kínálja a stratégia, de a teljesen marginalizált, leszakadó társadalmi rétegek számára nem körvonalazza a kitörés lehetőségét, miközben azt gondolom - és ezt nyilván mindannyian tudjuk -, hogy a vidék jövőjéről nem lehet anélkül beszélni, hogy ezekkel a gazdasági inaktivitásba, társadalmi elkülönültségbe szorult cigány és nem cigány társadalmi csoportokkal valamit ne tudnánk kezdeni.

Végül a legfontosabb kérdés: Ángyán államtitkár úr egy gyönyörű víziót tárt elénk az előadásában, az előadását követő taps is jelezte, milyen mélyen megérintette a jelenlévőket ez a lendületes előadás. Ugyanakkor ezt a víziót végre is kell hajtani, és ez egy sokkal fájdalmasabb, nehezebb és macerásabb dolog lesz, mint egy víziót felvázolni. A pénzügyi

keretei meglesznek-e? Legkésőbb a 2012-es költségvetésben látni fogjuk, hogy odateszi-e a finanszírozási forrásokat e mögé a vízió mögé a kormányzat, vagy nem strukturálja át úgy a magyar költségvetést, hogy az támogassa ennek a stratégiának a megvalósulását, az ÚMVP-nek az átalakítása, uniós támogatási pénzeknek az átcsoportosítása úgy, hogy az ezt a komplex vidékfejlesztési modellt támogassa.

De nem csak pénzről szól a dolog. Az Európai Unió a közös agrárpolitika reformjával most kínálódik, és ebben Magyarországnak nagyon komoly szerepe van vagy lehetett volna. Nagyon sajnálom, hogy a magyar elnökségi prioritások között nem szerepelt a közös agrárpolitika reformjában való aktív fellépés, ennek ellenére bízom benne, hogy a magyar kormányzat határozottan képviselte a magyar érdekeket, de nem állt ez a magyar elnökség középpontjában. A lengyel elnökségében egyébként fog, tehát július 1-jétől a lengyel elnökség a saját prioritásai között nagyon komolyan szerepelteti a KAP-reformot, és a lengyel érdekek és a lengyel szempontok nyilvánvalóan határozottan meg fognak jelenni ebben a vitában.

A szabályozási keretnek a hozzárendelése nem csak alkotmány vagy sarkalatos törvények szintjén, itt néha pizslicsáré kis rendeletekkel van a baj. Egyetlen példát hadd mondjak! A falusi turizmus kapcsán, amely szintén a komplex vidékfejlesztési modell egyik lába lehet, tavaly módosult a rendelet, amely például megnehezítette vagy ellehetetlenítette a falusi vendéglátás keretében a vendégasztalok működtetését, tehát hogy a helyi termékeket a vendéglátó kínálhassa a vendégeknek. Ez a rendelet továbbra is hatályban van, pedig a falusi turizmus az a fórum, ahol a látogatók, adott esetben városi családok, amelyek a mindennapjaikban nem találkoznak a magyar vidékkel, a magyar agráriummal, a helyi termelés, a helyi gazdaság produktumaival közvetlenül tudnának találkozni, fogyasztóvá válhatnának, ezen termékek fogyasztóivá válhatnának. Vagy ilyen a hatósági rendszernek a működése (*Az elnök pohara megkocogtatásával jelzi az időkeret leteltét.*), mindjárt befejezem. Az egész magyar hatósági rendszer hihetetlen kivézetetésnek volt kitéve az elmúlt években, és ez nem nagyon változott az elmúlt egy évben. Az élelmiszer-biztonsági hatóságok kérdése is idetartozik.

Sok szó esett itt a GMO-kérdésről, a genetikailag módosított élelmiszernövényekről. Nagyon örülünk, hogy ebben van egy politikai konszenzus, és hogy az alkotmány is deklarálta Magyarország GMO-mentességét, de közben éppen a közelmúltban jutottak el hozzánk olyan hírek, hogy például az import vetőmagok körében jelentős GMO-szennyezett vetőmagkontingenseket találtak. Ha ezeket a hatóság nem képes hatékonyan szűrni, mert nincsenek meg a forrásai, akkor az alkotmányban ott lehet a GMO-mentesség, a magyar földeken attól még a GMO-k lesznek ott, és nem a GMO-mentesek. Vagy az államtitkár úr említette itt, hogy Magyarország 5 éve ellenáll, és nem tudnak bejönnie a genetikailag módosított élelmiszernövények, de éppen a közelmúltban távolították el a minisztériumból ennek az ötéves küzdelemnek az egyik vezéralakját, amit én nagyon sajnálatosnak tartok.

Ezzel én csak azt akarom mondani, hogy ahhoz, hogy az államtitkár úr által bemutatott álmom ne egy légvár legyen, ahhoz óriási ellenállást kell legyőzni, és én attól tartok, hogy a frontvonalak sokkal bonyolultabban húzódnak, mint azt az államtitkár úr sugallta, ennél fogva sokkal nehezebb is lesz ennek az ellenállásnak a legyőzése, nem fog egyik pillanatról a másikra menni. De hogy egy biztató mondattal fejezzem be az előadásomat, Márai Sándortól szeretnék egy mondatot idézni, aki a naplójában azt írta, hogy az élet igazi nagy vállalkozásai legtöbbször nem hőstettek, hanem türelemjátékok. Én azt gondolom, hogy ehhez a türelemjátékhoz kell megőriznünk a türelmünket, és odatennünk az energiánkat. Köszönöm szépen. (Taps.)

Kérdések, hozzászólások, válaszok

ELNÖK: Megköszönjük az elnök úr átfogó tájékoztatását.

Az idő sajnos eléggé előrehaladt, ezért azt javaslom, hogy öt egyperces hozzászólásra adnék lehetőséget, és azt követően előadóink olyan 3-4 percben reagálhatnának, majd a pódiumbeszélgetéssel folytatjuk. Kollégáim, azt gondolom, segítenek, van mikrofon. Kérdezem, hogy ki kíván szólni egy percben. *(Jelzésre:)* Tessék! Kérek szépen mindenkit, hogy mutakozzon be.

LAKI GYÖRGY (Magyar Éghajlatvédelmi Szövetség): Tisztelt Konferencia! Szeretettel köszöntök mindenkit, Laki György vagyok a Magyar Éghajlatvédelmi Szövetség részéről, és egy Győr megyei kistelepülés polgármestereként is részt veszek ezen a konferencián.

Nagyon örültem Ángyán államtitkár úr szavainak, amikor gyakorlatilag hadat üzent a tőkés társaságok vidéki garázdálkodásának, és én itt egy szegmensére szeretném ennek a garázdálkodásnak felhívni a figyelmet, amiről én nagyon remélem, szinte biztos vagyok benne, hogy a kormányzat és államtitkár úr tud, ez pedig a gabonaforgalmazás.

A Napi Gazdaságnak egy májusi cikke írja, hogy a gabona harmadát Áfa-csalók forgalmazzák, és azt az összeget, amit így kihúznak a magyar büdzséből, 30 és 100 milliárd forint közötti összegre teszik. Ez úgy érint minket vidéken élőket, hogy Győr megyében például Szlovákiából jönnek a 40 tonnás kamionok, mennek tovább Ausztriába, és ez a körforgalom megy. A gazdák egyre inkább azzal foglalkoznak, hogy hogyan alakítsanak ki raktárhelyiséget, hogy adják le a kombájnokokat és vegyenek teherautókat a gyors meggazdagodás reményében. De hát nem ez a célunk, én nagyon remélem, és azt is remélem, ahogy mondta államtitkár úr, hogy reménytelennek tűnő ügyeket is felvállal, és nagyon remélem, hogy nem lesz reménytelen ügy, hiszen egyrészt a büdzséből hiányzó összeg, másrészt az utak, a 40 tonnás kamionok, ahogy közlekednek, mérhetetlen károkozásai, ott történik a levegőszennyezés. Ebben a körben nem kell mondanom, hogy mit jelent, amikor 100 ezer tonna számra megy körbe a gabona ezekben az országokban, micsoda káros emissziót okoz, valamint az a lelki károkozás, ami ezeken a főleg kistelepüléseken, mikor látják a lakosok, hogy reped már a ház fala és nem tudnak kihez fordulni, mert az önkormányzat nem tud tenni semmit. Ezt szeretném, ha ez is megjelenne a vidékstratégiában, hogy ez a fajta tőkés spekuláció eltűnne. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm. Ki kíván?

SZILVÁSI ISTVÁN (Magyar Települési és Területfejlesztők Szövetsége): Szilvási István vagyok a Magyar Települési és Területfejlesztők Szövetségétől és az ÚMVP Monitoring Bizottságán lévő KAP Albizottságot vezetem. Az örömteli, hogy nem lobbistaként kell szólni egy vidékstratégia mellett, hiszen úgy tűnik, hogy eléggé széles társadalmi támogatottsága van, de ennél továbbmenve politikailag is úgy tűnik az előadások után és éppen a parlamenti nyílt napon a pártok képviselői által elhangzottak alapján, hogy szükség van rá és kell egy vidékstratégia, amit nem álomból fölkelve alkottak meg gondolom, az alkotók, hanem konstruktív gondolkodás keretében.

Ami viszont fontos lenne, szeretném ebben a körben is felhívni a figyelmet, hogy ha ez a vidékfejlesztési stratégia önmagában marad, tehát a szinergiák és az interdiszciplináris megközelítések a különböző más, magyarországi vagy más európai uniós politikák kapcsán nem kerül megfelelően kezelésre, akkor könnyen félok, hogy egyedül marad és beszűkül változatlanul, mint azt tapasztaltuk az elmúlt 20 évben, hogy ha közvetlenül mezőgazdasággal fogtok foglalkozni érdemben a végeredményt tekintve. Tehát hogy ha megnézzük például az önkormányzati változásokkal kapcsolatos kormánykommunikációt, akkor aggódnunk kell, és

itt szeretném felhívni a figyelmet arra, hogy a vidék az ma már nemcsak a vidék élni akar, hanem Magyarország élni akar perspektívában kell, megnézzük.

Jávor elnök úr előadása azt hiszem a fenntarthatóság érveit hallottuk, tehát ha Magyarország élni akar, és jól enni akar, akkor valószínűleg mind az önkormányzatiság, mind a település- és területfejlesztésben jól felvázolt vidékfejlesztési stratégiára van szükség. Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm szépen.

GYŐRI MÁTÉ (Ercs): Tisztelt Konferencia! Győri Máté vagyok, Ercsi város alpolgármestere. Mindenki jól tudja, hogy Ercsiben volt egy nagyon jól működő cukorgyár, ami szintén áldozatul esett a különböző külföldi tőkés érdekeknek, és ez sok munkahely elvesztéséhez vezetett. Hosszú távon ennek a cukorgyáraknak a szétverése odavezetett, hogy viszonylagosan drágán vásároljuk a cukrot.

Azt szeretném kérdezni, hogy van-e lehetőség a szétvert cukorgyáraknak az újraindítására. Mostanában van arról szó a hírekben, hogy felül fogják vizsgálni, hogy is történtek ezek a dolgok. Nagyon örülünk neki ott helyben is, reméljük, hogy kiderül, hogy ki a ludas, aztán utána reménykedünk abban, hogy kiderül az, hogy esetleg újraéleszthető-e ez az iparág, és ebből aztán helyi munkahelyek és jobb, olcsóbb magyar cukor jöhet létre. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Kíván még valaki?

TOKODINÉ KUN ZSUZSANNA (Szeged): Köszönöm a szót, én Tokodiné Kun Zsuzsanna vagyok Szegedről, és egy regionális közhasznú egyesületnek az elnökeként szeretnék hozzászólni, mégpedig az ételallergiáról. Itt elhangzott a parlágfü, de én úgy gondolom, hogy a parlágfüvel szemben sokkal nagyobb százalékban jelenik meg a táplálkozásból adódó allergizáló tényező.

Most hivatkoznék Ángyán úr beszámolójára, 2004-től, 2005-től kökeményen dolgozunk ezen az ügyön, illetve irányvonalon, hogy a génmódosításhoz kapcsolódó gabonák, alapanyagok, növények ne jöjjenek be, és a gyerekeink nem ismerkedjenek meg, hisz ezek mellékhatásairól Báthory Ilona és Pusztai Árpád akár cikkei kökeményen tudnak tényeket közvetíteni és alátámasztani.

Nagyon üdvözlöttük a tavalyi törvényt, mégpedig a menzareformot. Ez a menzareform azért lenne jó, és azért támogatjuk, mert megjelenne a vidékfejlesztési stratégiát kiegészítő helyi termelők érvényesítése, illetve a gyermekeinknek az élelmiszer, illetve táplálkozás minőségi összetételében a helyi termékek, és ezeket támogatni kell. Én úgy gondolom, hogy ez a támogatás valamilyen szinten hiányzik, vagy nincs meg az összekötő kapcsolat, a törvény által adott lehetőség és az önkormányzatoknak a kapcsolat hiányzik valamilyen szinten, hiszen nálunk akár Kisteleken és környékén van jó minta, van jó példa, ami követhető lenne, és nem tudjuk Szegedre bevinni, mert hátráltatja az, hogy 10 éves közbeszerzési törvény működik, és azzal szemben mi nem tudunk versenybe főlállni. Úgyhogy én ezt szerettem volna hozzátenni és köszönöm, hogy itt lehetek.

ELNÖK: Köszönöm szépen, még egy hozzászólásra van mód. *(Jelzésre:)* Akkor ott.

DR. SZABÓ ZOLTÁN (Túrkeve): Tisztelettel köszöntöm a jelenlévőket, dr. Szabó Zoltán vagyok, Túrkeve város polgármestere, egyébként állatorvos.

Az elmúlt években könnyítések történtek az élelmiszer-feldolgozást illetően, hál' Istennek. Azonban az alap, a vágóhelyek eddig nem épültek meg. Kérdezném államtitkár urat,

van-e arra esély, hogy ne kelljen 100-150 kilométert vinni az élőállatot levágnai szabályszerűen, aztán visszahozni a feldolgozóhelyre, merthogy nagyon nagy szükség lenne a vidéki élelmiszer-előállítás erősítését illetően. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen, és akkor az előadóknak adnám meg a lehetőséget a reagálásra.

ÁNGYÁN JÓZSEF (Vidékfejlesztési Minisztérium): Köszönöm a hozzászólásokat és a kérdéseket is. Hátulról kezdeném akkor mindjárt, a vágópontokkal, a vágóhelyekkel. Azért késett kicsit ezeknek a meghirdetése, az ezzel kapcsolatos támogatás meghirdetése, mert a strukturális alapok és a vidékfejlesztési alapok közti vita zajlott, hogy tudniillik ki melyik településtípuson finanszírozza ezt az ügyet. A helyi feldolgozás, a helyi élelmiszerfeldolgozás és -értékesítés egy alapkérdés, a helyi piacok is idetartoznak, és az a megállapodás született hogy az 5 ezer fő lélekszám alatti településeken az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program megnyitja az ÉLIP, élelmiszeripari támogatási keretét, ez júniusban várható, a kis- és a közepes feldolgozók, vágóhelyek ebben a kategóriában pályázhatnak. Az 5 ezer fő lélekszám fölötti településeken pedig az Új Széchenyi-tervben lesz egy élelmiszeripari csomag, ahol a városok, illetve az 5 ezer fő lélekszám fölötti települések pályázhatnak ilyenekre. Alapkérdés, hogy a saját helyi feldolgozó-értékesítő infrastruktúránkat újra tudjuk-e építeni. A dolog egyik oldala az, hogy hogyan szorítjuk be a multit, hogy legalább azt vegye figyelembe, melyik országban van - ez egy külön projekt, ha szabad így mondani -, a másik pedig a saját kapacitásaink újraépítése. Ebbe tartozik a vágóhelyek, vágópontok felépítése. Nem úgy van az, hogy ugyanannak kell mindenkinek megfelelnie, mint ahogy ránk gázoltak annak idején, és megszűntek ezek a feldolgozóhelyek, a helyi gazdaság egészen más játékszabályok szerint működött korábban is, és fog a továbbiakban is működni.

A menzareform ügye - visszafelé megyek a kérdések között. Ez volt az első két lépés, az egyik tehát, hogy helyben el lehet adni az élelmiszert, ami korábban bűncselekmény volt. Az osztrák vagy a szlovén nem is értette, hogy mi ebben az újdonság, hogy kijön egy ilyen rendelet, hogy eladhatja a saját termékét. A huhogás itt is elkezdődött persze - azért hadd mondjam el zárójelben -, hogy mi lesz az élelmiszerbiztonsággal. Az ember kénytelen visszakérdezni: tessék mondani, mióta vannak élelmiszerbiztonsági vagy élelmiszerbotrányok a világban? Akkor voltak, amikor hagyományosan helyben feldolgoztuk az élelmiszereinket, és egymásnak eladtuk a fölösleget, vagy azóta vannak, mióta föl-alá hurcolásszák ismeretlen cégek ismeretlen helyek között? Azt hiszem, világos a válasz. A dioxintól az aflatoxinon át, de sorolhatom az összes botrányt, mi az utóbbi időszakban volt, mutatta, hogy teljesen életképtelen az az élelmiszerellátási modell, amit a világ kialakított. Az élelmiszerönrendelkezés komolyan felmerül. Ennek Varga Géza barátom volt az egyik élharcosa, aki ezt Magyarországon a legkorábban felvetette, és úgy látom, hogy ez a folyamat erősödik - ezt mi is szeretnénk. Tehát a helyi értékesítés lehetősége volt az első lépés.

A második lépés a közbeszerzési törvény módosítása, ami meg a másik oldalról lehetővé tette, hogy meg lehet vásárolni ezt a terméket. Két oldalról kell a piacot, legalábbis a helyi piacot, a helyi gazdaságot építeni: az eladók meg a vevők oldaláról. Én is tudom, hogy kicsit lassan megy ez az ügy, de azért is megy lassan többek között, mert a közbeszerzési szerződések évekre előre rögzítettek, tehát nehéz azokból kijönni. De azt hiszem, folyamatosan rá fogunk arra segíteni, az önkormányzatok meg tudják tenni, hogy megszabaduljanak ezektől a szerződéseiktől, és egyre inkább be tudják vonni a helyi termékeket az élelmiszerellátásba. Szócska Miklós államtitkár úrral legutóbb épp arról beszéltünk, hogy a Semmelweis-tervnek része lesz a kórházak élelmiszerellátási programja, ami a helyi termékekre fog alapulni - ez is egy nagy piac. Nemcsak az iskolák vagy az állami

intézmények menzáin fontos ez, hanem pontosan az egészségügyi problémák miatt különösen azoknak, akik kórházban vannak, fontos, hogy milyen élelmiszert kapnak. Erre vonatkozóan külön program is lesz, Bagi Béla barátom a funkcionális és gyógyélelmiszerek egyik szószólója - képviselőként is az volt -, tehát speciális élelmiszer-előállítási lehetőségeink is vannak, nem csak tömegárut, sőt nem elsősorban tömegárut kell Magyarországon előállítani. Egyetértek tehát azzal, hogy az ételallergiák és a megbetegedések, egyáltalán a beteg emberek kapcsán, de a betegségek megelőzésében is meghatározó szerepe van az élelmiszereknek, ahogy a beteg emberek speciális étellemmel való ellátásában is. Egy külön szegmenssé vált már ez Magyarországon is, különösen az ételallergiák kapcsán sajnos, de erre is reagálnia kell az élelmiszerellátásnak.

A GMO-mentesség egy alapkérdés, amiben, azt hiszem, teljes a konszenzus. Az alaptörvényünk rögzíti, hogy nem kívánunk ilyen szervezetekkel foglalkozni. Elő fogjuk állítani a saját fehérjeszükségletünket, Magyarország kiváló adottságokkal rendelkezik mindenféle fehérje előállítására a hüvelyesek, a pillangósok kavalkádjá volt valamikor Magyarországon, és a termőhelyi adottságok megvannak. Semmi szükségünk a dél-amerikai GM-szójára - jelzem, hogy egyébként Dél-Amerikából is lehet még nem GM-szóját beszerezni, ez igény kérdése. Tehát nem úgy van, ahogy azt nekünk próbálják sulykolni, hogy nincs is már más a világon, egyáltalán nem így van. Az európai terület 7 ezreléke egyébként, ahol GM-növényekkel foglalkoznak, szóval érezzük a súlyát a dolognak. Kicsit hangosabbak annál, mint amilyen ezeknek egyébként a szerepe meg a lehetősége lehetne. Tehát egyetértek, a GM-mentességünk egy alapkérdés. Minden olyan ország felértékelődik a piacon, amely garantálni tudja ezt. Egy szűk befektetői érdek és a hozzájuk csatlakozó tudományos körök, egy egészen szűk csoport az, amelynek az érdekeiről van szó a többiek ellenében. Úgyhogy ezen az irányon nem fogunk változtatni.

A cukorgyárak ügye. Ez egy külön történet. A rendszerváltást követően néhány év alatt a 12 cukorgyárunkat eladták, valamennyi külföldi kézbe került. A privatizátorok persze rendesen meggazdagodtak, saját cégbirodalmuk van. Az ország kirablásának a haszna nyilvánvalóan hol landol? Megosztzik a rezidens a bejövővel. Egy kis zárójeles megjegyzés: most azok az urak, akik annak idején ebben tevékenyen részt vettek, időnként agrár-közgazdasági szakértőként nyilatkoznak a televíziókban és a rádiókban, a HVG-ben meg mindenhol, hogy hogyan kellene ezt a nehéz problémát megoldani. Az ember azt mondja: először is adjátok vissza, amit elvettetek, aztán mindjárt könnyebb helyzet lesz, könnyebb lesz a megoldás is. De valóban, a második lépés az volt a cukorgyárakkal kapcsolatban, ami egy katasztrófa, és nem volt kötelező, hogy az európai cukorreform kapcsán - épp a Gyurcsány-kormány idején, 2007-ben - Magyarország felajánlotta a cukortermelési kvótái 75 százalékát. Ez gyakorlatilag azonos a hazaárulással, mert nem volt kötelező. Akkor még volt nekünk 400 ezer tonna cukortermelési kapacitásunk, és volt még 5 gyárunk, igaz, hogy nem magyar kézben, de az bőségesen fedezte a mi 300 ezer tonnás saját cukorszükségletünket, 100 ezer tonna még exportálható is volt. Ebből a 400 ezerből 300 ezret így betolt a Gyurcsány-kormány az európai közösségbe. Hogy ez megfelelési kényszer volt, vagy a zsebek is megteltek közben, azt én most nem tudom megmondani, majd a vizsgálóbizottság kideríti, hogy kinek milyen szerepe volt ebben a disznóságban. Azért mondom azt, hogy disznóság, mert nem volt kötelező. A szlovákok - ahonnan most a cukrot hozzuk - 16 százalékot ajánlottak fel. A lengyelek ugyanilyen nagyságrendet ajánlottak fel, a franciák is, tehát régiiek, újak ilyen 10-20 százalék közötti arányban ajánlottak fel, hogy ha már egyszer ezt akarja az Európai Unió, felajánljuk. Ez a tróger banda 75 százalékot így betolt. Ezek nem véletlen dolgok, és ezért kell kivizsgálni ezt az ügyet. Bizony a felelősöket meg kell nevezni, bizony amit vissza lehet szerezni, vissza kell szerezni, akár a magánvagyonok sem sérthetetlenek; a magánvagyonok sem sérthetetlenek, amelyek a nemzeti vagyon széthordásából származtak, és bizonyíthatóan onnan származtak, és újra kell építeni. 105 ezer tonna kapacitás maradt ebből a

400 ezerből, Kaposvár - az sem magyar kézben. Tehát a külföldi kézben lévő cukorérdekeltségek, amelyek itt vannak, azon túl, hogy monopolhelyzetben vannak, lehetőséget biztosítanak a piac, a cukorpiac manipulálására is.

Újra fogjuk építeni ezeket a kapacitásokat, vissza fogjuk szerezni a kvótáinkat. Már talán most felvetődött az európai közösségben, s a miniszter úr most ezt az álláspontot képviselte, hogy azonnal emeljük újra a kvótákat, a cukorkvótákat, talán egy 15 százalékot lehet is emelni, ami már mindjárt 15 ezer tonnát jelentene, tehát egy kisebb kapacitás ebbe már például beleférne, annak a megépítése, amiről a polgármester úr, alpolgármester úr beszélt. De vissza kell szerezzünk legalább annyit - és ez 2014-re teljesen reális, ennek az egész rezsimnek az újragondolása zajlik az európai közösségben -, hogy legalább a saját szükségletünket el tudjuk látni, ez 300 ezer tonna. Tehát egy 200 ezer tonna megcélzott termelésijogosultság-visszaszerzés szerepel a terveinkben. Persze akár az is elképzelhető, a legjobb az lenne, hogyha ez a kvótázás megszűnne, semmi értelme nincs ennek a dolognak, és akkor mi, az az ország, amely kiváló adottságokkal rendelkezik, élhetnénk az adottságainkkal, és termelhetne cukrot, ami nemcsak cukrot jelent, hanem állattartás kapcsolható hozzá a répaszeleten keresztül, amihez energiaellátó-rendszer kapcsolható. Ezért mondom, hogy jó az a koncepció, ami nem ilyen 100 ezer tonnás léptékekben gondolkodik, hanem kisebb, több kisebb egységben, amely a saját térségéből hozza be a répát, amelyhez állattartás és a térség energiatermelése kapcsolódik. Ilyen komplett rendszerekről tárgyalunk, és egyébként vannak befektetői szándékok is. De először is vissza kell szerezzük a kvótánkat, a termelési jogosultságunkat, és intenzíven dolgozik a társaság, hogy ez megtörténjen. Ez is a szuverenitásunk kérdése.

Az önkormányzatok. Így mondanám talán, az önkormányzatok a vidékfejlesztés, területfejlesztés összehangolása, ez egy nagyon fontos dolog, és egy halk megjegyzést teszek itt a falak között. Nem véletlenül mondtam azt, hogy igyekszünk a vidékfejlesztési stratégiával mielőbb elől haladni. Tulajdonképpen el kellett volna készülnön egy fenntartható fejlődési stratégia, ami Szili Katalin elnök asszony kezdeményezésével létrejött fenntartható fejlődési tanács feladata, és nagy érdem, hogy ez létrejött, mert valóban kéne egy nemzeti stratégia, ami összefogja ezeket a stratégiákat. Nem kisebb az ambíciónk, minthogy ha a vidékfejlesztési stratégiát sikerül olyan állapotba hozni, hogy az elfogadható, akkor ez alapja lehet egy fenntartható fejlődési stratégiának is. Azon túl, hogy ezért forszírozza a kormány, hogy minden stratégia menjen be a fenntartható fejlődési tanács elé, megtárgyalja a tanács is, hogy ebből aztán jövő évre a tervek szerint kialakulhasson az a fenntartható fejlődési stratégia, amivel ezek a részstratégiák harmonizálnak.

Talán annyiban van esélyünk hatással lenni erre a folyamatra, hogy a kormányt ebben a fenntartható fejlődési tanácsban Fazekas Sándor miniszter úr képviseli, miután a fenntarthatóságnak számos eleme a tárcánkhoz tartozik, így talán hatással lehetünk azokra a folyamatokra, amelyek a más stratégiákkal kapcsolatos disszonanciát mutatják. Látom én is, hogy önkormányzati vonalon is különféle szakanyagok készülnek, és nem mindegyik kedvemre való, fogalmazzunk így finoman. Felmerült itt az energiastratégia ügye, Jávor Benedek említette. Talán egy picit erre is válasz, hogy nem lehet mindent egy stratégiába, egy vidékfejlesztési stratégiába sűríteni, itt vannak tárcák is meg kompetenciák is, ezt is hadd mondjam el. Annyit tehet meg a vidékfejlesztés, hogy jelzi a különböző irányokba, hogy mik az igények.

Például mi lekötöttük magunkat ahhoz a karóhoz, hogy egy példát mondjak, hogy a minimális mértékben akarjuk csak kielégíteni a bioetanol bekeverési örületet. Ez 10 százalék 2020-ra, ehhez 475 ezer tonna bioetanol szükséges Magyarországon. Ez azt jelenti, hogy 250 ezer hektárnál több kukoricaterületet nem szabad erre beáldozni. Ezek már nagyrészt a meglévő kapacitások vagy már a kiadott építési engedélyek vagy megvalósítási tervek. De

nem tudjuk meghatározni a teljes energiastratégiát, csak azt mondjuk, hogy nekünk vannak érzékeny pontjaink a vidék szempontjából.

Ha azt nézzük, kiszámoltuk, 174-szerese a foglalkoztatási kapacitása például egy kertészeti kultúrának ahhoz képest, mint a bioetanol előállító négermunkás, alapanyag-termelő iparszerű kukoricatermesztés. Letarolja az egész vidéket.

Bizonyos kulcspontokat rögzíteni kell, de nem tud mindent sűríteni a vidékfejlesztési stratégia önmagába. Próbál együttműködni a tárcákkal, egészségügyi stratégiával. Energiastratégiával elég jó közös munka folyik, az is eléggé előrehaladott állapotban van. Ez a két stratégia tulajdonképpen, ami a leginkább abban az állapotban volt, hogy ősszel ebből elfogadtatott ügy lehet és a parlament elé is behozható lesz, hogy valóban egy nyílt vitában meg is tárgyaljuk, politikai vitát is folytassunk róluk.

Magyarország élni akar, a vidék élni akar. Lehet, hogy jobb lenne ez, mert a két dolog szinte azonos. Mert a nemzeti vidék stratégia 2020, Magyarország élni akar. Akkor kifejezné ennek a súlyát és nem egyszerűen arról van szó, hogy itt a vidék intézze el a dolgait, az nem tartozik ránk. Város és vidék közös sorson osztoznak, újra kell építenünk a város-vidék kapcsolatokat, és talán jobban ki is fejezné, úgyhogy köszönöm ezt a megjegyzést Szilvási Istvántól.

Multik vidéki garázdálkodása. Számos ilyen szelet van, ez a gabonaügy is ilyen, és ez a hurcolászás elképesztő dolog, valahol gyökerekhez kell nyúlnunk. Például most egy eretnek dolgot mondok, a hurcolászás, a regionális áfá-t mondjuk. Növekszik, ha távolabbról jön, és hát így mondom. Adóreform terítéken van, ősszel egy nagyobb csomag készül. Én ezt most mondom először, hogy például ilyenben is lehetne gondolkodni, hogy a gyökerénél megfogni a hurcolászást, hogy ne érje meg. Adminisztratív módon az ilyesmit nem nagyon lehet megtartani, hogy te milyen árut vásárolsz, de ha drágítjuk az árut, minél messzebből hozza, akkor az arra tereli a gazdaság szereplőit. Ez egyébként az ökoszociális piactudomány lényege, hogy a gazdaság szereplőinek olyan üzeneteket küldünk, amiből nekik világossá válik, hogy az éri meg, hogy ha nem 1000 kilométerről hozom a krumplit.

Ezek komoly viták lesznek az ősz folyamán, amikor ez a parlament elé kerül, és egy tágabb kontextusban kell, beszéljünk az ügyekről. Nem egyszerűen a vidékről szól ez a történet, a megmaradásunk a tét. Egy szép álom, mondta Benedek, én azt remélem, hogy ez nem egy álom, hanem a megmaradásunk stratégiája, és azt kell, megtaláljuk, hogy milyen eszközöket tudunk egy stratégia szolgálatába állítani. Ez a gabonaügy is ugyanilyen, köszönöm a jelzést, én is ismerem ezt az ügyet, több ilyen ügy is van, amit egyedileg is aztán kezelni kell, mert nem jutunk tovább.

Benedeknek néhány megjegyzésére még, mert nagyon fontos dolgokat mondott, és valóban különösen azok az érdekesek, amikor azt mondja, hogy mi hiányzik, mert ami benne van, azt örömmel elmondják, hogy stimmel jól van, meg fontos ez a visszaigazolás is meg kifelé is a megjelenítése. Az az igazi, amikor azt mondja, hogy mit kéne még másképp. Ezt a Máray idézetet nem ismertem, de nekem nagyon tetszik, hogy a nagy vállalkozások nem hőstettek, hanem türelemjátékot jelentenek. Kitartás kell, szívósság kell, szívós türelem kell ahhoz. Lehet, hogy sokszor a kollégáimmal a polcra levesszük a 20 éves irományainkat, és kiderül, hogy akkor még korai volt, nem kellett volna, majd 20 év múlva levesszük, és akkor már működik a dolog. Ki kell tartani addig, amíg a dolgok elkezdenek működni, mert jó felé megyünk, csak először minden új dolog kisebbségben van a társadalomban. Minden új dolog kisebbségben van a társadalomban, és ha türelmes, akkor eléri, hogy többség legyen belőle. Nagyon jó ez az idézet, köszönöm szépen.

Nem fog menni egyik pillanatról a másikra, nem is hiszem, hogy ez így lehetséges lenne. A vetőmagügy egy külön történet. Azért hadd mondjam el, hogy visszamenőleg azért derülnek ezek az ügyek, mert azért köztudott, átment a köztudatba, mert a négy multitól, ahova kiszervezték a vetőmag-minősítést, visszavettük a vetőmag ellenőrzésnek a

jogosultságát. Nincs már az, hogy itt van a saját kolléga, aki irányítja a saját tételvizsgálatainkat. Mi vizsgáljuk, az államtól kiszervezték a négy multihoz. Magyarán nem mondom a nevét, az adott multi ellenőrizte, hogy az ő vetőmagja rendben van-e. Ez egy nagyon szép konstrukció. Mi jöhetett volna ki ebből? Rendben volt minden, és majd kiderül, hogy hurcolásszák föl-alá a világban, átsomagolva ráadásul a holmit, és tele van mindenféle szennyezéssel, ki tudja, honnan hozták. Ennek a vircsaftnak is véget kell vetni, de ehhez az kell, hogy az ellenőrzés a saját kezünkben legyen. Ez a lépés is megtörtént, és ezen a vonalon fogunk továbbmenni.

A vetőmag fajta-előállítás, a biológiai alapok saját kézbe vétele alapkérdés. Úgyhogy ez a GMO-s ügy ebből származik. Régebben is volt, de nem tudták ellenőrizni, mert ők maguk minősítették saját magukat, ez a négy cég, aki ebben utazik.

Hatósági rendszer erősítése, egyetértek. A jogalkotásról hadd mondjak azért még valamit, pénz hiányzik, végrehajtást nem nézték, KAP reform is befolyásolja, szabályozási környezet hogyan történik. Ez az egy dolog, amit szeretnék elmondani, mert fontos változás lesz a jogalkotásban is. Arra készülünk, ahogy az alaptörvény is bizonyos egy-egy szóval vagy tételmonddal rögzíti az alapelvokat, és aztán a kibontása később történik, ugyanerre a logikára a sarkalatos törvények csak a legfontosabb dolgokat rögzítik, és nem salátatörvények vitája folyik a parlamentben, mert úgy szokták korábban, hogy 30 törvényt ahhoz módosítani kell, hogy valami legyen, és akkor beönt mindenféle dolgot, össze nem tartozó törvényeket. A kutya tudja, már bocsánat, hogy így mondom, hogy miről is vitatkozunk itt, hogy melyik törvénynek a micsodáját akarjuk módosítani, de hát oda se teszük az eredeti törvényt szöveget. A süketek párbeszéde a salátatörvény-vita általában. Egy-két vájt fülű tudja, hogy miről van szó, nem ez a jogalkotás lényege. A jogalkotásnak úgy kell működni, hogy a törvény rögzíti a fő értékeket, függetlenül attól, hogy most milyen a jogi környezet, és utána a kormányok kapnak egy féléves időszakot, hogy visszahatályozzák a törvényeket és a rendeleteket, és irtsanak ki mindent, ami ellentétes azzal, amiben megállapodtunk, mert akkor látjuk az irányt. A törvényalkotásnak, jogalkotásnak egy más módját kell bevezetnünk ahhoz, hogy világos legyen, hogy mit akarunk.

Erre készülünk, és a sarkalatos törvények ilyenek lennének, nem salátatörvények, iránykijelölő, értékmeghatározó törvények, amelyek után az adott kormány kap egy félévet, hogy minden ezzel ellentéteset irtson ki, és persze hozza be a parlamentnek és mondja el, hogy ezt azért kell ott kiirtani, mert azt mondjuk.

Köszönöm szépen. Még egyszer megköszönöm a segítséget, és kérem is a segítséget és az észrevételeket, javaslatokat, én egészen biztos vagyok benne, hogy rövid időn belül meg fogjuk tudni változtatni viszonyainkat. Pénz kérdése is ez természetesen, és amilyen ütemben most jó esélyt látok én is arra, hogy ez megtörténik, újra tudjuk tölteni a kasszáinkat, akkor egészen másképp fogjuk elkölteni azokat a pénzeket, amelyeket mindannyian összeadunk és a költségvetést jelentik. Köszönöm szépen. *(Taps.)*

ELNÖK: Megköszönöm az államtitkár úr válaszait, és megköszönöm a délelőtti nyitó előadások előadóinak az előadást.

Most áttérünk a pódiumbeszélgetésre. A pódiumbeszélgetést Farkas István, az Országos Környezetvédelmi Tanács elnöke vezeti. Köszönöm szépen, elnök úr, államtitkár úr.

(Az ülés vezetését Farkas István, az Országos Környezetvédelmi Tanács elnöke veszi át.)

Pódiumbeszélgetés: Szakmai és társadalmi javaslatok

ELNÖK: Köszönöm szépen a szót, elnök asszony. Nem tartunk szünetet, a pódiumbeszélgetés most következik, szóval hogyha kifáradnak, nem találnak se kávét, se

szendvicset, az majd a pódiumbeszélgetés után lesz. Kérem a beszélgetés résztvevőit, hogy foglaljanak helyet. *(Megtörténik.)*

Szeretettel köszöntöm a résztvevőket és előadóinkat az Országos Környezetvédelmi Tanács nevében is. A második rész a szakmai és társadalmi hozzászólások lesznek ehhez a témához, a vidékfejlesztés jövője Magyarországon és az európai dimenzióhoz kapcsoltnak. Köszöntöm Halmos Gergőt a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesülettől, aki az Országos Környezetvédelmi Tanács agrár- és természetvédelmi bizottságának az elnöke; Ijjas István professzor urat a Műszaki Egyetemről, aki szintén a Környezetvédelmi Tanács bizottsági elnöke, a vízvédelmi bizottságé; Kőváriné Bartha Ágnes, a Bács-Kiskun Megyei Agrárkamartól; Podmaniczky László urat a Szent István Egyetemről, aki a Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat elnökségi tagja, amely hálózat részben támogatta a konferenciánkat; Schmuck Erzsébetet a Magyar Természetvédők Szövetségétől és Varga Gézát, az Országgyűlés Mezőgazdasági bizottsága KAP albizottságának az elnökét. Azt fogom kérni az előadóinktól, hogy körülbelül 8-8 percben próbálják meg összefoglalni a bevezető gondolatokat, és utána még lesz lehetőség hozzászólásra, vitára. Névsorban mennénk, és először Halmos Gergőt kérném a nyitó felszólalásra akár innen, akár fenn, a pódiumról - aki vetít, az csak fentről tudja ezt megtenni.

Halmos Gergő (Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, Országos Környezetvédelmi Tanács)

HALMOS GERGŐ (Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, Országos Környezetvédelmi Tanács): Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Elnök Úr! Köszönöm a lehetőséget, hogy mondhatok néhány szót a konferencián elsősorban a biológiai sokféleség és a vidékfejlesztés, valamint a mezőgazdaság kapcsolatáról európai kitekintésben is.

Alapvetően elmondhatjuk azt, hogy egész Európában és hazánkban is jellemző az a kép erre az összefüggésre, hogy a biológiai sokféleség csökkenését és a fajok eltűnését legnagyobb mértékben a területhasználat, azaz az élőhelyek eltűnése határozza meg. Ezen belül mindenképpen el kell mondanunk, hogy a legnagyobb felelős a mezőgazdasági használat mind Európában, mind globálisan, ezért kiemelten kell foglalkozni ezzel az összefüggéssel. A mennyiség, tehát a területhasználat mennyisége mellett Európában a minőségi változás, azaz az extenzív tájgazdálkodási rendszerek eltűnése és az intenzív ipari mezőgazdaság elöretörése határozza meg a biológiai sokféleség további csökkenését. Egész Európában kimutatható, hogy a közös agrárpolitika bevezetése óta drasztikus csökkenés állt be a biológiai sokféleségben, aminek nagyon jó indikátorai a mezőgazdasági területek madarai, és azt mutatják, hogy Nyugat-Európában ebben az időszakban, a közös agrárpolitika bevezetése óta nagyságrendileg csökkent azon madárfajok állományai, amelyek a mezőgazdasági területekhez kötődnek.

Annak ellenére, hogy célzott programokkal sikerült eredményeket elérni egyes fajok védelme érdekében, mint például - hogy magyarországi példát mondjak - Magyarországon a kerecsensólyom vagy a tűzok védelme érdekében tett erőfeszítések eredményesnek mondhatók, és többek között célzott agrár-környezetgazdálkodási intézkedések sikerét is mutatják ezek az eredmények, emellett viszont az általános környezeti állapot tovább romlott, jelentősen tovább romlott, és a biodiverzitás tovább csökkent. Erre is lehet hazai példákat mondani, hogy a mindenki által ismert fecskék állománya drasztikusan csökkent az elmúlt időszakban, de Európában, Nyugat-Európában olyan fajok állománya került a kihalás közelébe vagy vált nagyon ritkává, mint a mezei veréb vagy a mezei pacsirta, bizonyos területeken Nyugat-Európában, az Egyesült Királyságban komoly védelmi programokat kellett indítani ennek a megállítása érdekében. Ezt a képet, ezt az európai képet tovább finomíthatjuk, ha megnézzük, hogy Európa különböző területein mi a helyzet, mi a jelenlegi

állapot. Jellemzően Nyugat-Európában a mezőgazdaság intenzitása, a vegyszerhasználat, a műtrágyahasználat jelentősen nagyobb, meghaladja a középkelet-európaiakat, és ezzel párhuzamosan vagy ezzel korrelálva negatív irányban a biológiai sokféleség nagyságrendekkel alacsonyabb mint ma Magyarországon és a térségbeli országokban.

Jellemzően térségünk és ezen belül hazánk esetében is a biológiai sokféleség, a vidék, a táj természetvédelmi értékei azt mutatják meg, hogy nemzetközi szinten is még egy fenntartható tájhasználat, természetesebb körülmények között, egészséges élelmiszer-előállításra vagyunk vagy lehetünk képesek, úgy, hogy eközben a tájhasználatban, az ökoszisztéma-szolgáltatások fenntartásában, a biológiai sokféleség megőrzésében is jelentős szerepet játszik. Ez nem azt mutatja, hogy Magyarországon mi jól csináljuk, amit csinálunk, hanem azt mutatja, hogy a Nyugat-Európában elkövetett hibák közül még nem mindegyiket követtük el Magyarországon és ebben a térségben, és arra kellene törekednünk, hogy ezt a jövőben se tegyük meg. Így ezt az adottságot, ezt a lehetőséget mindenképpen egy erősségként kell értékelni a jövőbeni vidékstratégia, vidékfejlesztés tervezése során, és Európában mindenképpen be kell mutatni ezt az értéket, mint egy érvet abba az irányba, hogy merre kell az európai vidékfejlesztést és mezőgazdaságot is terelni.

Az is egy nagyon fontos érv ebben a rendszerben a különbségeket megmutatva, hogy minden olyan forint vagy euró, amelyet az új csatlakozó államok területén a biodiverzitás védelmét célzó agrár-környezetvédelmi intézkedésre fordítunk, jelentősen nagyobb konkrét hasznot hozhat ennek a célnak az elérése érdekében, mint a Nyugat-Európában ugyanezre elköltött összegek.

Már elhangzott előttem - Jávor Benedek elnök úr elég részletesen elmondott olyan dolgokat, amelyekről én is szeretnék beszélni -, hogy a biológiai sokféleség csökkenésére Európa célkitűzéseket fogalmazott meg 2010-re, amelyeket egyértelműen nem ért el, és most újra próbálja fogalmazni ezeket a törekvéseket. Néhány hete, május 2-án jelent meg az Európai Bizottság által közzétett biodiverzitás-védelmi stratégia, amely az előzőekben bemutatott problémákra jelentős mértékben fókuszál, felismerve azt, hogy a természetvédelem nem lehet már továbbra is csak az a kérdés, hogy vannak ritka fajok, és azokat meg kell védenünk, vannak kiemelt természeti értékekkel rendelkező területeink, amelyekre koncentrálni védelmi programokat kell indítanunk. Ezek önmagukban nagyon fontosak, de magukban nem képesek elérni azt az eredményt, amelyet célul tűzött ki az Európai Unió, illetve az egész globális közösség.

Éppen ezért nagyon kiemelt szereppel rendelkezik ebben a biodiverzitás-stratégiában az a kérdés, hogy a közös agrárpolitikát, halászati politikát hogyan tudjuk összehangolni ezekkel a célkitűzésekkel. Ezen belül az egyik fő célkitűzés, hogy a közös agrárpolitika 2020-ra biodiverzitás-védelmi intézkedéssel lefedje az agrárterületek jelentős részét. Ez nyilvánvalóan egy nagyon nehéz kérdés, és már a biodiverzitás-védelmi stratégia megfogalmazása során is nagy viták voltak, a megjelent stratégiában már nem látunk konkrét számot, csak azt, hogy: „jelentős részét”, a konkrét számok nyilván a következő időszakban, hosszas vita után fognak kialakulni, de az lenne a célja a stratégiának, hogy ezek minél jelentősebbek legyenek.

Ennek a célkitűzésnek az egyik kulcsa a földalapú támogatások kérdésköre is. Erről ma elég sokat hallhattunk, egyrészt a különbségekről, másrészt arról, hogy a földalapú támogatások mit jelentenek. A biodiverzitás-védelmi szempontból azok a számok, amikre az előbb utaltam, tehát hogyan csökkent a biológiai sokféleség a Közös Agrárpolitika bevezetése óta, elsősorban a földalapú támogatásokhoz köthető, amely az intenzifikációt eredményezte Nyugat-Európa területein. Most, ebben a biodiverzitás-védelmi stratégiában az egyik kiemelt célkitűzése ennek a zöldítése, tehát olyan feltételrendszereknek a megállapítása, amelyek a területalapú támogatást is valami közjó előállításához köti, környezeti szempontokhoz kötik ezt a támogatási rendszert. Ez mindenképpen egy olyan cél, ami hosszas vita után remélhetőleg

valamilyen irányba el tud mozdulni, de így a természetvédelem, biodiverzitás-védelem és a mezőgazdaság között egy komoly vitapontot jelent.

Ezek mellett a másik fő célkitűzés az, hogy a vidékfejlesztési forrásokból azok, amelyek jelenleg is agrár-környezetvédelmi célokra fordítódnak, sokkal célzottabbak legyenek, mint eddig. Tudjuk konkrét információk, adatok alapján, hogy azok a programok, amelyek kellőképpen átgondoltak és célzottak voltak, azok eredményt értek el, az általános horizontális intézkedések haszna nagyon kevés. Ezért sokkal célzottabb és átgondoltabb programokra van szükség.

Nagyon rövid leszek, mert hallottam, hogy már a 8 perc végéhez közelítek. Két pontot említenék meg, amit a vidékstratégia kapcsán itt szeretnénk volna kihangsúlyozni. A biodiverzitás stratégia és a Natura 2000 területek védelmét mint az egyik legfontosabb európai eszközt a természetvédelemben maradéktalanul végrehajtásra szeretné utalni. Úgy gondoljuk, hogy ez egy olyan pont, ami ugyan konfliktusokat jelentett Magyarországon is az elmúlt időszakban, egy konkrét mintapéldája lehet annak, hogy ezeken a területeken hogyan lehet integrálni a gazdálkodási, szociális és természetvédelmi szempontokat. Mindenképpen a Natura 2000 programot Magyarországon a vidékstratégia keretében is tovább kell fejleszteni.

Másik pont, amire kitérnék még gyorsan, ez a gyepterületek kérdése. Magyarországon kiemelt jelentőséggel bírnak a gyepterületek, állapotuk azonban romlik. Ma is említett állattartás csökkenése, külterjes állattartás csökkenése, felhagyás, feltörésen keresztül jelentősen romlik az állapot, nemcsak Magyarországon, hanem Európából nézve a magyarországi érték kiemelt, ezért úgy gondoljuk, hogy erre koncentrálni kellene mint egy olyan értékre, amit Európába Magyarország is be tud vinni.

Az előzőekben felsorolt erősségek és kihívások mind megmutathatják hazánk és szeretném kihangsúlyozni, hogy térségünk erősségeit, amiben érdemes lenne közösen fellépni nemcsak Magyarországnak, hanem más hasonló lehetőségekkel rendelkező új, EU-s tagállamoknak együttesen. Ennek érdekében a magyar és a lengyel EU-elnökségnek is fel kell lépni és az nagyon fontos, hogy a következő időszak vidékfejlesztési programja, amit a Közös Agrárpolitika alapján Magyarország el fog készíteni, tényleg azokat az intézkedéseket, azokat az irányokat tartalmazza, amik a vidékstratégiában is megjelennek, és konkrét programokra tudják felbontani.

Köszönöm szépen. *(Taps.)*

ELNÖK: Köszönjük a gondolatokat, és most térjünk át egy másik természeti erőforrásra, a vízre. Ijjas professzor úr, kérem, hogy vetített előadását tartsa meg.

DR. IJJAS ISTVÁN (Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Országos Környezetvédelmi Tanács): *(Kivetítőt használ előadása megtartásához.)* Elnök Úr! Hölgyeim és Uraim! Azt hiszem, hogy nem kell hangsúlyoznom bevezetésként, hogy mennyire fontos a vidéki területek és a mezőgazdaság számára a vízgazdálkodás. Én arra kaptam felkérést, hogy a pódiumbeszélgetés bevezetéseként mondjak el néhány gondolatot arról, hogy az Európai Unió vízpolitikáját hogyan kellene majd érvényesíteni a vidékstratégiának a programjaiban.

A vidékstratégia már jelenleg is szinte mindent tartalmaz kulcsmondatokban vagy kulcsszavakban, ami fontos a vízgazdálkodásban, de a programok részletes kifejtésekor néhány dolgot nagyon megfontoltan kellene figyelembe venni, és én majd ezekről itt szeretnék most beszélni.

Az egyik dolog, amit bevezetésként szeretnék elmondani az, hogy az Európai Unió vízpolitikájának szinte minden prioritása rendkívül fontos Magyarország számára is. Nincs talán az Európai Unióban még egy olyan ország, amely számára olyan fontos lenne az, hogy az Európai Unió vízpolitikája kötelezővé teszi a vízgyűjtőkön osztozó országoknak, hogy

közösen oldják meg a problémáikat a vízzel kapcsolatban. Közismert eléggé, hogy a vizeink 90 százaléka külföldről érkezik, de azt már kevesebben tudják, hogy van egy ENSZ jelentés, amely azonosította a Duna vízgyűjtőjén azokat a felszín alatti víztartó területeket, amelyek csak több ország közös tevékenységével védhetők meg. A Duna völgyében 11 ilyen vízbázist vagy víztartót azonosítottak, és ebből 7 vízbázison Magyarország osztozik szomszédos országokkal.

Ez tehát egy dolog, hogy miért fontos Magyarország számára, hogy a vízgazdálkodás területén az Európai Uniónak a szabályait figyelembe vegye. Azt is el kell mondani, hogy rendkívül fontos az, hogy az Európai Unió prioritásait azokat a nemzeti sajátosságoknak a figyelembevételével vegyük figyelembe vagy értelmezzük Magyarországon.

Most ennek a rövid bevezetőnek a keretében természetesen részletekbe nem lehet belemenni, csak egy dolgot említenék például, mert ezt nemigen szokták mondani, hogy Magyarország sajátosságai közé tartozik, hogy amíg egy hegyvidéki vízgyűjtő területéről, Ausztriából vagy Németországból az évi lefolyásnak vagy csapadéknak a 60-70 százaléka lefolyik a vízfolyásokba, addig Magyarországon vannak olyan területek, ahol ez nem éri el a 10 százalékot. Nyilvánvalóan az a 10 százaléknál is kevesebb víz sokkal kevesebb szennyezőanyagot visz a Dunába vagy a környező tengerbe, mint ahonnan 60-70 százaléka a csapadéknak hozza a szennyezéseket. Ez például éppen a mezőgazdaságra vonatkozó vízszennyezés-szabályozási politikában nagyon fontos figyelembe venni.

Most négy olyan témakört választottunk ki, amit nagyon röviden úgy gondoltam, hogy megemlítek. Az egyik az, hogy az Európai Unió vízpolitikája folyamatosan fejlődik, és ezt nem mindig veszik észre az országok, pedig a fejlődés azt jelenti, hogy rugalmasan változtatni kell az ehhez való igazodást. Először a vizek védelme jelentette a legfontosabb elemét az Európai Unió vízpolitikájának, erről már ma is volt szó, hogy a vízkeretirányelv szerinti gazdálkodási tervek nagy újdonságot jelentenek, de arról nem volt szó, hogy ezek a tervek kötelezőek. Tehát ha valamit egy ország, amit 2015-ig beiktatott ebbe a tervbe, nem hajtja végre, akkor súlyos pénzbüntetésekre számíthat. Ez nem olyan, mint az Új Magyarország Fejlesztési Terv vagy a vidékfejlesztési terv, mert végre kell hajtani, ami benne van, viszont itt én is megemlíteném, hogy a finanszírozás nagyon fontos, tudomásom szerint egyáltalán nincs pénz a vízgyűjtő-gazdálkodási terv végrehajtására, azoknak az intézkedéseknek a részletes megtervezésére, amelyeket viszont büntetés kockázatával 2015 végéig végre kell hajtani.

Az Európai Unió vízpolitikájának a fejlődésében a következő lépcső az árvízvédelem volt, az árvíz- és belvízvédelem, amire vonatkozó EU-irányelv Magyarország számára is nagyon fontos. Mondhatja valaki, hogy mi közünk nekünk a tengerhez. Nagy közünk lehet, ha nem figyelünk oda, mert a Fekete-tenger terhelését a vízgyűjtő-gazdálkodási tervek nagyobbak találták, mint ami kívánatos lenne, és ezért a következő vízgyűjtő-gazdálkodási tervben további intézkedéseket kell tervezni az itt már Jávor Benedek által említett foszfor- és nitrogénterhelés csökkentésére, ami a mezőgazdaságot is komolyan érinti. Ezért is említettem ezt a lefolyási viszonyok dolgot, mert ott Magyarország, ha jól politizál, esetleg elkerülheti, hogy nagyobb további megszorításokat kelljen végezni.

Nagyon fontos dolognak tartom az Európai Uniónak az alakulóban lévő aszály- vagy vízhiány-politikájának - magyarul szárazságnak mondjuk - és a klímaalkalmazkodási politikájának a fejlődését. Úgy gondolom, ezt Magyarországnak követnie kell, de nem mindig tapasztalom ennek a jeleit.

A következő dolog, amit meg szeretnék említeni, az, hogy az Európai Unió vízgazdálkodási és vízvédelmi politikájának az integrálását a vidékstratégia-programba majd úgy kellene végrehajtani, hogy figyelembe kellene venni néhány olyan, fontos dokumentumot, amelyek még a szakmai és politikai közéletbe, úgy vettem észre, se Magyarországon, se a többi EU-tagállamban nem kerültek bele. Nagyon fontosnak tartom azt

a jelentést, amelyet a tagállamok vidékfejlesztési terveiről készítettek, és ezekben a jelentésekben alaposan elemezték azt, hogy a vízgazdálkodási szempontok hogyan érvényesülnek a vidékfejlesztési tervekben, tehát kifejezetten csak ezzel a kérdéssel foglalkoztak, hogy a vízgazdálkodás és elsősorban a vízvédelem hogyan érvényesül a tervekben, és nagyon jó ajánlások vannak az elkészült összefoglaló jelentésben arra vonatkozóan, hogy a természet- és környezetvédelem, valamint a mezőgazdasági gazdálkodás integrálását hogyan célszerű elvégezni. Nagyon jó anyagnak tartom azt a kézikönyvet, amely jelenleg készül a vízgazdálkodásnak a Mezőgazdasági Tájékoztató Szolgálat munkájába való integrálásáról.

Nagyon fontos véleményem szerint az, hogy az árvízhez viszonyítva nem megfelelő sebességgel terjedő aszály- és klímapolitikai vonatkozásait az EU vízpolitikájának, így például az aszály- és szárazság-munkaprogram végrehajtása. Ennek néhány elemét, a legfontosabb elemeit szerintem felsoroltam, ezeket nem mondanám most el. Jelenleg folyik az EU aszály- és szárazságpolitikájának a felülvizsgálata 2012 végéig, addig fogják majd tisztázni, hogy ezeknek a prioritásoknak az alkalmazása, érvényesítése tulajdonképpen mit kell hogy maga után vonjon.

A következő és utolsó dolog, amit meg szeretnék említeni, amiről, úgy gondolom, beszélgetni kellene, az a Duna-stratégia. Egy érdekes sajátossága van a jelenlegi akciótervnek, amit a napokban fognak elfogadni, mégpedig az, hogy az aszály mint akció és mint program már nem szerepel az akciótervben. Az 5. prioritás bevezetőjében megemlíti az akcióterv, hogy ez is egy magas prioritású terület, de azután úgy tűnik, semmit sem terveznek ennek az érvényesítésére.

Befejezésül még annyit szeretnék mondani, hogy a felkérésem az EU-hoz való igazodásra szólt, de én rendkívül fontosnak tartom, hogy a világ globális vízgazdálkodásában megkeressük a magyar mezőgazdaság és élelmiszertermelés szerepét. Részletek nélkül csak annyit, hogy az egyik legfontosabb dolog és a vízgazdálkodás tudományának az egyik legnagyobb újdonsága szerintem a körülbelül 10 éves történetre visszatekintő virtuális vízpiaci koncepciónak az érvényesülése, ami azt jelenti, hogy az egész világ vízkészleteivel kell közösen gazdálkodni, és az egész világ a szállítási utak, költségek és a vízkészletek hatékony felhasználásának a figyelembevételével kellene hogy majd szembenézzen a népességnövekedéssel és az élelmiszerigény növekedésével. Köszönöm szépen a figyelmet. *(Taps.)*

ELNÖK: Köszönjük szépen, professzor úr. Egészen szomjasak lettünk itt a teremben, olyan sokat hallottunk a vízről.

Most az agrárium következik, de nem azért, hogy utána éhesek legyünk, hanem hogy megtudjuk, hogy egy agrárkamara elnöke hogyan vélekedik a konferencia kérdéseiről.

Kőváriné Bartha Ágnes (Bács-Kiskun Megyei Agrárkamara)

KŐVÁRINÉ BARTHA ÁGNES (Bács-Kiskun Megyei Agrárkamara): Tisztelettel köszöntök mindenkit, aki a panelbeszélgetésre még kíváncsi, és most egy kicsit meglepődötten azt kell mondani, hogy többen kíváncsiak rá most, mint egy évvel ezelőtt voltak egy hasonló rendezvényen. Ez azt a látszatot kelti - és remélem, ez nem csak a látszat -, hogy egyre többen tartják fontosnak, hogy másokat is meghallgassanak, és elgondolkozzanak az esetleg a saját véleményüktől némileg eltérő egyéb vélemények okán, tartalmán. Amit én vetíteni fogok, az inkább egy kicsi emlékeztető, mint saját előadásanyag, a vidékfejlesztési stratégia rövidített változatából emeltem ki önkényesen azokat a részeket, amelyekhez én néhány mondatot szeretnék hozzáfűzni.

A vidékfejlesztés átfogó céljait látjuk, és azt gondolom, hogy a legfontosabb - bár nagyon nehéz fontossági sorrendet felállítani, mégis az első sorban foglaltatik - a vidéki

munkahelyek megőrzése és gyarapítása. Azt gondolom, hogy ehhez képest a többi cél részben eszköz, részben következmény, mert az élés, a megélhetés, a fennmaradás a legalapvetőbb prioritás, amely ebben az átfogó vidékfejlesztési koncepcióban megtestesül, és tulajdonképpen elhangzott már, hogy itt nemcsak a szűkebben vett vidékről, hanem az országról, a nemzetről is szó van.

Nagyon fontos hangsúlyozni azt, hogy a különböző területeken történő lépések időben egymáshoz való igazítása stratégiai fontosságú. Gondoljunk egyszerűen csak arra, hogy a vidéki munkahelyek létrehozása legalább minimálisan egy időben történjen meg azzal a folyamattal, amikor a munkaerőpiac jelenleg is rengeteg munkanélkülivel küszködő részét további munkaerő-felesleggel nyomjuk meg. Magam négy gyermeket neveltem, tehát el tudom mondani, hogy átérzem a gyermeküket nevelő anyák helyzetét akkor, amikor őket nagyon lelkes emberek szeretnék visszasegíteni a munkaerőpiacra, miközben tudják, hogy volt munkahelyük őket már nem tudja fogadni, újakat pedig nem látnak. Fontos tehát az, hogy aki dolgozni akar, illetve akinek az eltartásáról más nem gondoskodik, az munkahelyet találjon, de ne keressen hamarabb, mint ahogy ezek a munkahelyek képesek létrejönni.

Miért fontosak a vidéki munkahelyek? Mert olcsóbban és gyorsabban tudnak létrejönni szándék és akarat esetében, mint a városi munkahelyek. Én azt gondolom, hogy ha nem is igaz már a régi mondás, hogy egy kapával munkahelyet lehet vidéken teremteni, ez egy kis túlzással, azt gondolom, még mindig igaznak tekinthető. A fajlagosan olcsóbb munkahelyek miatt itt nagyobb biztonsággal lehet gyorsabban előrejutni, remélem, hogy erre a lehetőség megteremtődik, a stratégia ezt mutatja számunkra.

Az agrár- és élelmiszergazdaság életképesség-növelésénél nagyon fontos tapasztalat az, hogy az eddig külön kezelt agráralapanyag előállítás és az élelmiszer-feldolgozás nem kezelhető külön a továbbiakban, csakis egymással arányosan fejleszthetőek, egymásra épülésüket minden szabályzóval elő kell segíteni, mert az mégis csak furcsa, hogy a magyar élelmiszeripar egy része kifejezetten külföldi alapanyagokkal tud, képes vagy akar dolgozni. Nyilvánvaló, hogy a lehetőségek megteremtésével egyidejűleg lehet ezen a mostani helyzeten változtatni.

Az ivóvízbázisok védelme során is már megemlítésre kerül, de lehet, hogy csak engem irritál iszonyúan, hogy a mezőgazdaság mint fő szennyezőforrás kerül megnevezésre. Nem jelenti természetesen azt, hogy a mi kibocsátásaink, ha szabad így fogalmazni, környezetkímélőbbek, mint a többiek, de én azt gondolom, hogy igazságtalan ezt a fajta dolgot így megközelíteni. Igenis az ipar, főképpen az energiaipar az, amelyik a legnagyobb szennyező, és hogy ha már egy picit őszintén beszélünk, az ember a legnagyobb szennyező. Innentől kezdve én azt gondolom, hogy a többi az már mind következménye a dolognak.

Kicsit talán túlzás, de a rövid idő sarkításra ösztönöz. A versenyképesség. Sokszor elhangzik mint bűvös szó, ami megkülönbözteti a fenntarthatót a fenntarthatatlantól. Ugyanakkor, ha jól megnézzük, hogy miben leledzik a versenyképesség, sok esetben és remélhetőleg nem kizárólagosan, misztifikált némileg és azt is jelenti, hogy az ebben a megmérettetésben sikeres az egyszerűen azt jelenti, hogy többet tud és képes ingyen használni a közös javakból vagy nagyon olcsón hozzájutni azokhoz az erőforrásokhoz, amelyekért a többiek többet fizetnek. Azt gondolom, hogy emiatt a versenyképesség kérdését erősen át kell gondolni, amikor fenntarthatóságról beszélünk, vidékfejlesztésről beszélünk.

Kiemeltem néhány olyan programelemet a stratégia végén nevesített programcsomagból, amelyhez jobban kötődik szűkebb hazám, Bács-Kiskun megye, illetve a Dél-Alföld, és ezek közül is számunkra legfontosabb, tekintve, hogy bölcsőjét ringattuk és fejlesztésében is aktívan közreműködtünk, ez az úgynevezett homokháti speciális célprogram. Ez azt mutatta meg számunkra, hogy a forrás felhasználása különösen akkor, ha szűk a forrás, leghatékonyabban olyan módon használható fel, amikor azzal nem valami vadonatúj létesítményt, új szisztémákat akarunk bevezetni, hanem az együttműködésre kész és képes, és

a programokhoz önkéntesen, saját jól felfogott érdekükben csatlakozó gazdaságok, tudományos műhelyek, oktatási létesítmények a programban való részvételük kockázatát csökkentve jutnak forráshoz. Mert azt gondolom, hogy ez a legnagyobb visszatartó erő az agrárterületen az innovációtól, hogy a benne rejlő kockázatot nem merik vagy nem akarják felvállalni a szereplők.

És akkor nyilván mint más is, én is időzavarba kerültem, tehát a végére ugranék. A tanyás térségek fejlesztésének programjáról azt gondolom, hogy nagyon sokan vélekednek úgy, hogy ez egy pityke a mellényen, darutoll a kalapon, olyan magyarkodó. Teljesen biztos, hogy nem erről van szó. Én azt gondolom, hogy a tanyás térségek fejlesztési programja az egy zonális élőhelyvédelmi program, amit ha megérdemelnek a vizes élőhelyek, talán megérdemelnek a tanyán élők és gazdálkodók is.

Végezetül a stratégia megvalósításával kapcsolatosan már sok minden elhangzott, azt gondolom, hogy nagyon fontos dolog, hogy ne dugjuk a fejünket homokba. Akármennyire kis mértékű fejlődést is érünk el, a vidékfejlesztés időtávjában, be kell tudni mutatni a társadalomnak az eredményeket, és ha valamiben tévedtünk, akkor le kell vonni a tapasztalatokat, és elvonni a csekély forrást is a hiábavaló, csekély befektetésektől. Nem szépíteni kell a vidéket, hanem fejleszteni. A közösségi részvétel a kulcsa az egésznek, minél többen hisznek abban, hogy önmagukért tenni képesek és ebben támogatást kapnak, annál inkább biztos, hogy a vidékfejlesztés sikeres tevékenység lesz.

Köszönöm a figyelmüket. *(Taps.)*

ELNÖK: Köszönöm szépen, és akkor most Podmaniczky László tanár úr a Szent István Egyetemről.

PODMANICZKY LÁSZLÓ (Szent István Egyetem, Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat): Szeretettel köszöntök mindenkit. A konferencia szervezőitől ezúton szeretném megköszönni a felkérést. Azt az instrukciót kaptam, hogy próbáljak röviden néhány szót mondani a nemzeti vidék stratégia európai dimenzióval Közös Agrárpolitika dimenzióiba ágyazott dolgairól.

Font Sándortól nagyon praktikus és lényegre törő előadást hallottunk a Közös Agrárpolitika várható reformjára vonatkozóan. Én is csak megerősíteni tudom azokat a folyamatokat, amelyeket látunk mostanában. Elég lényegre törőre gondolom azt az ábrát, amit itt látunk, mert kifejezi azt a folyamatot, amit talán maga az ábra közvetlenül nem sugall, de többen gondolom, tudjuk, ami eredményezte ezt a kétpilléres, a vidékfejlesztésre és a piaci támogatásokra épülő agrárpolitikát.

Ami érdekessége talán az, és ez a folyamat azt jelenti, hogy hogyan tudjuk feje tetejére állítani azt a háromszöget, ami a piaci támogatások nagyobb arányát jelentette korábban, azt megfordítani és ezt átadni a vidékfejlesztésnek. De az a keret, amit látunk, amiről szól a történet, az azért egy kisebb keretet jelent. Font Sándor is szépen elmondta, hogy vélhetőleg kevesebb lesz az, amivel foglalkozhatunk. Egyébként hogy ez mennyire nem új dolog, azt mutatja ez az ábra, hogy ez már a 90-es évek elejétől kezdve folytatódólagosan történik, hogyan tudjuk átrendezni a piaci támogatásokat vidékfejlesztési, agrár-környezetvédelmi támogatások keretére.

Milyen célokat fogalmaz meg a Közös Agrárpolitika reformja Európában? Hármasként, az élelmiszertermelés életképessé tételét, a természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodást és egy kiegyensúlyozott területi fejlődést.

Reflektálva arra, amit Jávor Benedektől hallottunk, szerintem nagyon szépen tetten érhetők a fenntarthatóság három pillére, a gazdaság, az élelmiszertermelés, a környezet, a fenntartható gazdálkodás és a társadalom a területi fejlődés tekintetében. És hogy ez is mennyire nem új, azt mutatja az alatta lévő ábra, amiben élünk tulajdonképpen, a jelenlegi

rendszerben, és ez a kétpilléres és alapvetően többfunkciós mezőgazdálkodásra épülő agrárpolitikát is megfogalmazó ábra.

Milyen foratókönyvek vannak? Három foratókönyvben gondolkodnak az országok, ezt is hallottuk a korábbi előadásokban, hogy nagyon eltérő álláspontokkal találkoztunk, mégis összességében azt lehet mondani, hogy van egy olyan foratókönyv, ami a jelenlegi Közös Agrárpolitikának egyfajta nagyon fokozatos kiigazítását, egyfajta folytonosság fenntartását tűzi ki célul. Van aztán egy olyan, ami az átalakulást forszírozza, tehát hogy valamit tényleges reformnak nevezhető átalakulás történjen meg - úgy tűnik, hogy talán e mögött sorakoznak fel a legtöbben. És van egy harmadik foratókönyv, ami a szakításnak nevezve úgy fogalmaz, hogy ez lenne az, ami markánsan a vidékfejlesztés és az agrár-környezetvédelem felé próbálná elmozdítani az európai agrárpolitikát. Nekem úgy tűnik, hogy a magyar nemzeti vidékstratégiai koncepció mint ahogyha ezt a harmadik foratókönyvet célozná meg, és nyilvánvaló, hogy amennyiben ez ütközést fog jelenteni a közös agrárpolitikában végül is konszenzussal bekerülő foratókönyvvel, akkor azt nem lesz egyszerű a programok szintjén továbbvinni.

Alapvetően továbbra is az a fő kérdés, hogy az agrárpolitika mind Európában, mind Magyarországon a versenyképességet vagy a vidék társadalmi és környezeti funkcióját szolgálja inkább - mert mindegyiket szolgálja, de hogy melyikre helyeződik a súly, az a nagy kérdés. Milyen eszközöket fogalmaznak meg? Az első, amiről szintén hallottunk korábban, a közvetlen kifizetések körül van, e mögött rengeteg a csatározás, hogy hogyan lehetne ezt valahogy objektív kritériumok közé tenni, és valahogy méltányosabbá tenni elsősorban az országok közötti eltérést.

Nagyon fontos, és szerintem a legfontosabb eszköz, amely most tetten érhető a közös agrárpolitikában, az az úgynevezett zöldítés, ami egy külön folyamatként is megjelenik, hogy a KAP zöldítése. Ez tulajdonképpen nem más, mint hogy hogyan lehetne az eddig nem túlságosan zöldnek nevezett első pilléres támogatásokat zöldvállalásokkal bővíteni. A tagállami önállóság forszírozását én nagyon fontos üzenetnek tartom a második pilléres támogatások tekintetében. Pont ez az, amire nekünk is a legnagyobb szükségünk van ahhoz, hogy ezek a támogatások egy kicsit jobban passzoljanak a mi adottságainkhoz.

A negyedik, ami szintén borzasztóan fontos, hogy a vidékfejlesztéssel és a strukturális támogatási rendszerekkel, kohéziós és regionális politikával való összekapcsolását is elő kell segítenie.

Milyen kérdések merülnek fel? Ezek bennem merülnek fel, ezt úgy kell mondani, tehát ez nem az egyetem, főleg nem a Nemzeti Vidéki Hálózat kérdései, ezek bennem merültek fel, főleg így a közös agrárpolitika elképzeléseit olvasva. Az egyik, amivel mindenképpen kell majd kezdeni valamit, az úgynevezett aktív mezőgazdasági termelők definíciója. Ez is egy újdonság, a közös agrárpolitika reformjában jelenik meg, hogy ők lennének azok, akik alapvetően a közvetlen kifizetéseket kapják, és mint látni fogjuk, ennek, főleg a zöldítés révén mint ahogyha emelkedne is a részaránya. Egyáltalán nem mindegy tehát, hogy az aktívakat hogyan határozzuk meg, és különösen nem mindegy a magyar vidékstratégia tekintetében, ahol egy markáns elmozdulásnak jeleit látjuk a jelenleg - mondjuk úgy - gyakorlatiasak aktívnak tekintett körhöz képest.

Mondtam, hogy a közös agrárpolitika egyfajta zöldítése zajlik, vagy tervezik, hogy ez megtörténjen. Kérdés, hogy ez jó-e nekünk, például az, ami ennek a kimeneteképpen mindenképpen megjelenik, hogy mondjuk az agrár-környezetvédelmi programok ahelyett, hogy még inkább visszavonulnának a támogatásoktól, és ténylegesen úgy működnének, hogy környezetvédelmi szolgáltatásokért történő kifizetéseket folyósítana az állam, e helyett az európai elmozdulások inkább azt mondják, hogy egyfajta top upként jelennek meg a közvetlen kifizetések mögött. Nekem az a véleményem, hogy a környezettudatosságot ez a fajta elmozdulás nem nagyon fogja szolgálni.

Ami aztán a nemzeti vidékstratégiát olvasva óhatatlanul felmerül, bennem legalábbis, az az, hogy miképp lesz ez a sok program, amelyet a stratégia megfogalmaz - és hallottuk, hogy ennek a megvalósításában is egyfajta elmozdulást tervez a kormányzat - miképpen lesz majd illeszthető azokhoz a pillérekhez, tengelyekhez, ezekben mozog a közös agrárpolitika, legalábbis eddig ez így történt, amelyeknek a kifejtése tulajdonképpen még máig nem történt meg. *(Csengetés.)* A legnagyobb kérdés talán az, hogy miképpen lehetne a támogatásokat méltányosabban szétosztani a gazdálkodók között. Erre mindjárt volna is egy javaslatom: én úgy gondolom, hogy arra kellene a hangsúlyt helyezni, hogy miképpen lehet megtalálnunk azokat a módokat, amelyek a foglalkoztatás, a környezeti, foglalkoztatási teljesítmények alapján, akár egyfajta zöldpontrendszer segítségével tudnák szolgálni a méltányosabb szétosztást.

Nagyon fontosnak tartom, hogy a jó gyakorlatokat közvetítsük, elsősorban a külföldi jó gyakorlatokra gondolok, mert ezek nagyon inspirálóan hatnak a gazdálkodókra. Én úgy gondolom, hogy ebben az NMV Hálózat segítségével mindenképpen lehet számítani.

Kínos kérdés, de nem szeretném megkerülni: nekem az a véleményem, hogy ha egy széles körű konszenzust akarunk elérni, akkor az úgynevezett profitorientált körre is meg kell ezt tenni. Piacgazdaságot feltételezve és továbbra is azt működtetve nem biztos, hogy szerencsés egy negatív kép kialakítása erről a körrel, amely tulajdonképpen csak a piacgazdaság logikájának megfelelően próbál működni.

És végül, amit korábban is láttunk, egyfajta készlet a közös agrárpolitika részéről, nevezetesen hogy a vidékfejlesztés több legyen, mint amit az agrárium megold, legalábbis én így értelmezem, megkérdőjelezve éppen azt az általunk régóta használt kitételt, miszerint a vidék gerince a mezőgazdaság. Úgy gondolom, hogy ezen egy kicsit felül kellene emelkednünk, elfogadva azt, hogy a mezőgazdaság korlátozott szerepet tölthet be a vidék fejlesztésében, és egy nagyon szoros együttműködést kellene majd a későbbiekben megvalósítani a terület- és gazdaságfejlesztéssel. Köszönöm szépen. *(Taps.)*

ELNÖK: Köszönjük szépen, tanár úr, a közös agrárpolitika és változásai összefoglalását.

Most két utolsó hozzászólónk, egy természetvédő és egy politikus következik. Kíváncsian várjuk, hogy mi a véleményük.

Schmuck Erzsébet (Magyar Természetvédők Szövetsége)

SCHMUCK ERZSÉBET (Magyar Természetvédők Szövetsége): Tisztelt Konferencia! Azt gondolom, mindenki, aki már volt ilyen helyzetben, tudja, hogy egy ilyen pódiumbeszélgetés vagy egy ilyen konferencia végére nagyon nehéz úgy készülni, hogy az ember nagyon keményen végiggondolja, mit fog mondani, mert általában az szokott történni, hogy azt valaki már elmondta, különösen akkor, amikor ilyen kiváló előadók szerepelnek, és amikor a nyitó előadást Ángyán József államtitkár úr tartja, akinek a szemlélete, tudása, azt gondolom, a civil társadalomnak is dicséretére válna. Úgyhogy, államtitkár úr, hogyha a sorsa úgy alakul, akkor civilként nagy örömmel fogunk majd számítani önre. *(Derültség, taps.)* Ezért úgy készültem, hogy néhány kérdéskör köré csoportosítottam a gondolataimat, nyilván számítottam arra, hogy ezen belül lehet majd rugalmasan változtatni vagy egyes kérdéseket kiemelni.

Mielőtt azonban kitérnék erre a néhány kérdésre, amelyet szeretném megosztani önökkel, mindenképpen szeretném elmondani azt, hogy a Magyar Természetvédők Szövetsége üdvözli ezt a stratégiát, a stratégiának a szellemiségét, a felvázolt irányvonalakat, azokkal azonosulni tud. Én ezt azért mondom el, mert ma elhangzott a teremben, hogy akik itt vagyunk, ezzel általában egyetértünk, és így is gondoljuk, csak jelezni szeretném vagy

figyelmeztetni szeretném magunkat arra, hogy nem szabad ezen így elnyugodnunk, hogy majd megy minden a maga rendje-módja szerint. Nagyon jól látszódott Ángyán államtitkár úr előadásából és a többiek hozzászólásából is, hogy itt tényleg egy nagyon komoly irányváltásról van szó, amely nagyon-nagyon kemény érdekeket, érdekeket érint. És én akkor leszek majd egy picikét nyugodtabb, de akkor sem leszek teljesen nyugodt, hogyha ez a vidéktörvény, amelyet ősszel tervez a parlament elé benyújtani a kormány, ebben a szellemiségben keresztülmegy, és az Országgyűlés majd rögzíteni fogja ezeket az irányokat. De természetesen akkor sem fogok teljesen megnyugodni, mert a profitérdeknek, a tőkeérdeknek mindig-mindig lesznek újabb kapui, amelyeken megpróbál majd változtatni. Itt szeretnék emlékeztetni arra - jó néhányan tudnak erről -, hogy az utolsó pillanatban döntött be itt a parlamentben hajdanán a klímátörvény. Ezért azt gondolom, hogy eléggé ébereknek kell, hogy legyünk.

A Magyar Természetvédők Szövetsége is az elmúlt időszakban tervezett néhány regionális fórumot a vidékstratégia koncepciójáról, és a négy kérdés körül, amit szeretnék itt felvetni, ezeket a tapasztalatokat is hozzátettem és beépítettem.

Elsőként rögtön azzal szeretném kezdeni, hogy azt gondoljuk, azt gondolom, hogy nem szabad lezárni a társadalmi párbeszédet most május végén, mert ha jól tudom, az volt a Vidékfejlesztési Minisztériumnak a szándéka, hogy ez most május végén majd befejeződik. Nyilván utána a stratégia készítése megy a maga folyamatában, de nem szabad abbahagyni már csak azért is, mert az embereknek a döntő többsége, az a tapasztalatunk, hogy igazából nincs tisztában a kihívásokkal, és nincsenek tisztában az összefüggésekkel, tehát hogy hogyan helyeződünk el a nagyvilágban, és ezek a globális nagyfolyamatok miként határozzák meg a sorsunkat.

Például elkezdtünk a talajcsúcsról beszélni, most már nemcsak olajcsúcs van, túl vagyunk a kitermelési ponton, hanem szembe kell néznünk a talajcsúccsal, milyen gyorsan fogy a talaj, mert 17-szer gyorsabban, mint ahogy megújulni képes. Vagy az élelmiszerválság mind globális, mind hazai vonatkozásban. Nagyon-nagyon fontos, hogy ezekről beszéljünk az embereknek, hogy megértsék, mert ha nem fogják ezt megérteni, akkor azt gondolom, hogy esetleg stratégia az csak papíron marad, és nem fog a gyakorlatba beépülni. Ehhez a társadalmi párbeszéd folytatásához azt gondolom, hozzá kell tenni azt is, hogy nagyon fontos a nemzetközi jó tapasztalatok behozatala, az emberekkel való megismertetése. Utalhatok itt az osztrák példára. Az osztrákok, helyi piac, milyen tudatosan építették ki, és milyen tudatosan a legközelebbi területről, faluból vásárolják a jó minőségű élelmiszert. Hogy ha nálunk ezzel nincsenek az emberek tisztában, és ha nem hozzuk ezeket a példákat elő, akkor sokat fogunk még küszködni azzal, hogy valóban a helyi gazdaság, a helyi közösségek erősödjenek.

A második pont, amiről szeretnék néhány szót szólni, hogy európai uniós szinten is kezdeményeznünk kell néhány kérdésnek az újragondolását. Kőváriné Ágnes említette előttem itt a versenyképesség kérdését. Azt gondolom, ez egy olyan tabu, amellyel le kellene számolni. Versenyképességet mondtam vagy együttműködést, mert a versenyképesség helyett sokkal inkább az együttműködés mítoszát kellene kialakítani, mert egy ilyen helyzetben a versenyképesség és a versenyképes mezőgazdaság is azt gondolom, nem fog abba az irányba vezetni, mint ami a stratégia koncepciójában megfogalmazódott.

Éppen ezért mi azt gondoljuk, hogy ha a mezőgazdasági termelést nézzük a jövőben, akkor ott kell maradnunk, hogy ne abban gondolkodjunk, hogy majd 18 vagy 20 millió embernek akarunk egészséges élelmiszert termelni, maradjunk ott, hogy először a hazai biztonságos ellátást és nyilván figyelembe véve az ökológiai eltartó képességet. Tehát komplexen kell a kérdéseket néznünk, mert hogy ha megnézzük, a mezőgazdaságban 2004-2009 között 100 ezer fővel csökkent a foglalkoztatottak létszáma. A lényeg az, hogy ezekre oda kellene figyelni, és ki kellene beszélni ezeknek a különböző vonatkozásait.

A nemzetközi vonatkozása ehhez a kérdéskörhöz kapcsolódóan, hogy az európai uniós szinten is elhangzott, hogy a különböző szakpolitikákat sokkal jobban össze kellene hangolni, erre fel kell hívni a figyelmet, de nemcsak a szakpolitikákat, hanem a különböző stratégiákat is. Én utalok még itt a lisszaboni stratégiára meg az EU fenntartható fejlődési stratégia nem koherens voltára, azért ott is vannak ezzel komoly gondok.

Ehhez a kérdéskörhöz még elhangzott, nem akarom részletezni, a biomassza dilemma. Ezt a helyére kell tenni, és az az illúzió, amivel az Európai Unió is számolt, gondolkodott, az látszik, hogy nem megvalósítható.

Nagyon röviden még két pontról, az európai uniós támogatások felhasználása, erről is már volt szó. Azt tudjuk, hogy az Európai Unióban a támogatások felhasználásánál a társadalmi hasznosság kérdéskörét valahol előre helyezi, ellenben azt is tudjuk, hogy ennek a megmérésénél kevés figyelmet kapott a negatív externáliáknak a figyelembevétele, kérdésköre. Hadd utaljak például arra, itt az elmúlt időszakban a gépvásárlás európai uniós támogatásokból. Most nyilván nincs arra idő, de azért ennek nagyon-nagyon komoly vonatkozásai vannak.

Végül, akkor még egy percben túl lehet lépni, a föld kérdése, a földtulajdon kérdése, hosszabb távon is a rövid távú vonatkozása. Most civil vagyok, ezért azt gondolom, bátran el merem mondani, kellene partnereket szereznünk az európai uniós tagországokból arra, hogy kezdjük el feszegetni, hogy a földtulajdon ki kell vonni a tőke szabad áramlása alól, és ezt most nem ragozom tovább, azt gondolom, ezt mindenki érti. Rövid távon viszont azt gondoljuk, hogy a sarkalatos törvények között meg kellene fogalmazni azokat a kritériumokat, aminek a végeredménye az legyen, hogy külföldiek lényegében ne jussanak hazai földtulajdonhoz.

Köszönöm szépen a figyelmet. *(Taps.)*

ELNÖK: Köszönöm szépen, Erzsébet, és akkor Varga Gézát kérem még, mint a Mezőgazdasági Bizottság KAP Albizottságának az elnökét is, hogy mondja el véleményét ebben a témában.

VARGA GÉZA (Országgyűlés Mezőgazdasági bizottsága, KAP albizottság, NFFT): Elnök úr, köszönöm a szót, ahogy ezt szoktuk mondani a Házon belül is. Nos, én gazdálkodó civilként vállaltam politikai szerepet egy évvel ezelőtt, és most a Jobbik frakciójában segítem a munkát, dolgozom ott is, a mezőgazdaságért és a vidékfejlesztésért vagyok felelős. Az, hogy engem is visszavár-e a civil szféra, mint ahogy államtitkár urat meghívták, ezt még azt hiszem, hogy ki kell érdemelnem. *(Derűltség.)*

Nos, a 8 perces mondandómat három gondolat köré szerettem volna felfűzni. Az egyik, hogy a véleményemet szeretném elmondani a nemzeti vidékstratégiáról, ami a mai fő témánk egyike, a másik néhány gondolat a Közös Agrárpolitika helyzetéről, és végül a harmadik gondolat pedig az lenne, hogy én milyen mezőgazdaságot és vidéket képzelek el a jövőben.

A nemzeti vidékstratégiával kapcsolatban talán megbocsátják nekem, ha a fizikai észrevételeimet fogalmazom meg. Azért is, mert ellenzékben az embernek az a dolga, hogy így jobbita az előttünk lévő javaslatot, meg örülök annak, hogy államtitkár úr is felhatalmazott erre azzal, amikor azt mondta, hogy igen, ami benne van és azt dicsérni, az kárba vesztett idő szinte, arról kell beszélni, hogy mit lehetne jobban csinálni ebben a stratégiában. Nos, én élek ezzel a felhívással, és így ezeket fogom felsorolni, hogy mi mit gondolunk arról, hogy hol lehetne jobbitani ezt a stratégiát.

Kicsit Schmuck Erzsébethez csatlakozva azt gondoljuk az aggodalmak vonatkozásában, hogy ha megnézzük a kormánynak az eddigi munkáját, az egyéves munkát, és azt előrevetítjük az elkövetkező 9 évre, merthogy egy év már eltelt a stratégia megvalósításából, akkor bizony azt látjuk, hogy a kormány sok lehetőséget máris elhalasztott

az első egy évben. Itt arra gondolok, hogy olyan törvényeket, amit meg lehetett volna már hozni, még ha nem is volt stratégia, de tudta a kormány, hogy mik a fő irányai, azokat meg lehetett volna hozni. Itt néhányat szoktam említeni, mert már többször vettünk már részt ezen a nemzeti vidékstratégia társadalmi vitáján. Az egyik legfontosabb a földkérdés számunkra is. Észrevételezni szeretném, hogy a nemzeti földalagnál miért nem fogadta el a kormány, hogy a nemzeti földalagnál lévő földeket legalább azt ne bocsássuk pályázat és árverés útján értékesítésre, hanem azt máris tavalyi rendelet alapján felhasználhatta volna a kormány arra, hogy azokat a nagyon támogatandó célokat demográfiai célokat valósítsa meg. Nem értjük, hogy miért nem.

Nem értjük azt sem, hogy amikor az alaptörvény vitájánál javasoltuk azt, hogy a földet és a természeti kincseket ne csak egy deklaráció szintjén védje az alaptörvény, hanem mondja ki, hogy külföldiek tulajdonába magyar föld ne kerülhessen. Ezt tehát nem fogadta el a kormánypárti többség, indoka nagyjából az volt, hogy mert ezt az Unió nem szeretné, és itt nekünk egy óvatosabb stratégiát kell követnünk, megint nem értjük, és ja, hogy majd a kétharmados törvényben, sarkalatos törvényekben... Nem egészen értjük, hogy a kétharmados törvényekben miért lesz elnézőbb és megbocsátóbb az Unió. Itt mi is azt gondoljuk - Schmuck Erzsébethez csatlakozva -, hogy egy picit jobban kellene feszegetni a határainkat, az Unión belüli határainkat céljaink megvalósítása érdekében.

Egy másik példa, hogy amikor a vízgazdálkodással kapcsolatos törvénycsomagot - talán salátatörvény még nem volt, de több törvényt kellett összehangolni - tárgyaltuk, akkor egy olyan javaslattal éltem, hogy a vízgazdálkodási társulások munkájára hozzunk létre tájgazdálkodási társulásokat. Ezt folyosói szinten a kormánypárt minden ezzel foglalkozó szakpolitikusa támogatta, majd az erre tett konkrét javaslatomat viszont még a bizottság sem engedte tovább.

Nem sorolom, nem ragozom az elmulasztott lehetőségeket, de talán megértik azt, hogy ez valóban okot ad arra, hogy aggódjunk a nemzeti vidékstratégia jövőjéért. Tudjuk, hogy a kormánypárti többségben nem Ángyán József államtitkár úr ül egyedül, hanem ott belül is különböző érdekcsoportok vannak, és azt hiszem, itt magunk között vagyunk, és össze kellene fognunk a nemzeti vidékstratégia érdekében, ha úgy tetszik, még a kormánypárti frakciókon belüli lobbizás érdekében is. Én tehát azt hiszem, hogy ennél a stratégiánál erre nagyon nagy szükség lesz.

A másik: a birtokpolitika is témája a mai napunknak. Itt nekem megakadt a szemem és a gondolatom azon, hogy a stratégia 300 hektáros felső plafonról beszél. Tudjuk, hogy a Fidesz kommunikációjában régen ott van ez a 300 hektár, az indok egyszerűen az, hogy 300 hektár kell ma egy magyar családnak ahhoz, hogy szántóföldi növényből, ipari növényből, gabonából megéljen. De hogyha ezt benne hagyjuk, és elvégzünk egy nagyon egyszerű szorzást, akkor azt kapjuk, hogy a magyar szántóterület - hogyha most a 4500 hektárt kerekítve tekintem - 15 ezer családnak a kezébe fog kerülni. Tudom, hogy ahhoz képest, hogy ma az 5 ezer hektáros részvénytársaságokat ostorozzuk, azt a néhány ezret, ahhoz képest ez a 15 ezres létszám már előrelépés, de én azt hiszem, hogy itt ellentmondásban van a stratégia önmagával, hiszen nem a szántóföldi növénytermesztésből megélni kívánó családokhoz kellene igazítani a felső plafont, mert mi van, ha 300 hektáron - hogy egy buta és extrém példát mondjak - fóliázni akar egy család? Nyilván az már messze egy multinacionális cég nagyságrendje lesz. Én tehát azt hiszem, differenciáltan kellene betenni ezt a számot már a stratégiába is, és konkrétan mindegyik hektárszám mellé egy gazdálkodási típusút kellene rendelni.

Bírálnám azt is, hogy túl gyenge a megfogalmazás az élelmiszer-önrendelkezéssel kapcsolatban. Ugyan az államtitkár úr tett egy gesztust kvázi, hogy ezt az élelmiszer-önrendelkezés vasat én ütöm mondjuk 5-8-10 éve az országban, ez valóban így van, és ezért nem tudom elfogadni azt, amikor a stratégia úgy fogalmaz, hogy megvizsgáljuk annak a

lehetőségét, hogy hogyan lehet megvizsgálni a..., és utána jön, hogy az élelmiszer-önrendelkezést. Ez túl óvatos. Megint a határokat kellene feszegetnünk, és bátran ki kellene mondanunk, hogy mit akarunk.

Ugyanezt a véleményemet tartom fenn a helyi pénzek rendszere kapcsán is. A helyi pénzekről sem lehet ilyen... Be vesszük a stratégiába, mert elhangzott az elmúlt egy-két évben, hogy ez egy fontos elem lehet, de azért olyan nagyon nem vesszük komolyan, azért olyan nagyon nem állunk ki mellette. Pedig ebben van a kutya elásva. Miért mondom ezt? Azért, mert azt az exponenciális növekedésre épülő és alapuló gazdasági rendszert, amit az államtitkár úr is - nagyon helyesen - ostromozni szokott, azok a tőkéstársaságok tartják fenn, amelyek ezt a pénzrendszert. És hogyha ezt meg akarjuk törni, ha ezen léket akarunk ütni, akkor igenis a helyi pénzek rendszerével tudjuk megvédeni az egyes lokális gazdaságot, ez olyan, mint egy kis inkubátor. Ezt óvatosan meg tudnánk csinálni - megint mondom, magunk között vagyunk -, alig észrevehetően, mindjárt nem jönne rá a globális tőke, hogy itt mi mit akarunk, hiszen különböző csomagolásba bele lehetne ezt tenni, de valójában ezzel a kamatos kamat nélküli helyi pénz rendszerét tudnánk kialakítani, ami az egyetlen esély arra, hogy ez a nemzeti vidékstratégia valóban megvalósuljon. Különbö, ha ezt úgy tekintjük, mint a közös agrárpolitika vagy az Unió piacgazdaságán és a tőkéstársaságokra alapozott gazdaságon belül egy karácsonyfadísz lesz, akkor ez részben kevés - gondolom, senki nem akarok ezzel a jelenlévők közül meglegedni -, de halálra is lesz ítélve. *(Csengetés.) Ajjaj! (Derültség.)*

Az agro-üzemanyagok kérdéséről akkor tényleg csak távirati stílusban szólok. Az agro-üzemanyagok kapcsán említett az államtitkár úr egy számot, a 250 ezer hektárt. Ha az agro-üzemanyagok kérdését - és nem bio-üzemanyagokról van szó, jó lenne, ha Bencsik államtitkár úrhoz hasonlóan mindenki áttérne a politikában a „bio-üzemanyag” helyett az „agro-üzemanyag” elnevezésre - meghagynánk a gazdálkodáson belül, a mezőgazdaságon belül, akkor egyszerűen élelmiszerár-csökkentő hatása tudna lenni. Ha viszont ezt kiengedjük, ha a közutakon is lehet agro-üzemanyagot használni, és hozzákötjük az árát a kőolajéhoz, akkor ennek élelmiszerár-felhajtó szerepe lesz.

A GMO kérdése nagyon ellentmondásos. A GMO kapcsán büszkék vagyunk arra, hogy meg tudtuk őrizni a moratóriumot, hogy be tudtuk venni az alaptörvénybe, ugyanakkor ha az Európai Unió szabályozását megnézzük, azt látjuk, hogy úgy kerül a GMO a tagállamok saját döntési kompetenciájába, hogy a természetést megtilthatja egy ország, de a vetőmag-kereskedelmet már nem. Ez ellen súlyosan harcolni kell, és én azt hiszem, hogy e tekintetben nem elég jól vagy nem elég hatékonyan használtuk ki az EU-elnökség idejét.

Végül arról le kell mondanom, hogy a KAP-ról szóljak, és arról, hogy milyen magyar vidéket szeretnék, esetleg ha valakinek felkeltette az érdeklődését, a kérdésekre válaszolok. Itt csak a stratégia még egy hiányosságáról szólnék: hogy az első 5 évben is meg kellene állapítani indikátorokat. Megint az államtitkár úr helyzete lenne könnyebb a kormányon belül vagy a kormánypárton belül, hogyha tudnánk, hogy ősszel mi lesz, 2011 őszén, 2012-ben, 2013-ban, és így tovább. A stratégia jelenleg csak az 5 és a 10 éves indikátorokat fogalmazza meg, de ezek még olyan messze vannak, ezekkel akár egyet is lehet érteni, mert ez olyan messze van, hogy addig még nagyon sok minden történhet. De a számon kérhetőség és a követhetőség érdekében javaslom, hogy éves indikátorokat is fogalmazzunk meg.

Köszönöm szépen a szót. *(Taps.)*

Kérdések, hozzászólások, válaszok

ELNÖK: Köszönjük szépen.

Most is van lehetőség néhány hozzászólásra. *(Jelzésre:)* Kérem leghátra vinni az első mikrofont. Minden hozzászólót kérek, hogy röviden, egy-másfél percben szóljon.

VASS GYULA (Mozgáskorlátozottak Akadálymentes Jólétéért Közhasznú Alapítvány): Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Jelenlévők! Vass Gyula vagyok a Mozgáskorlátozottak Akadálymentes Jólétéért Közhasznú Alapítványtól. Fontosnak tartjuk az alapítványban, hogy mi is szerves részét képezzük a vidéki stratégiának, a fejlesztésnek. Mondom ezt azért, mert nagyon sokat beszélünk az esélyegyenlőségről, viszont észre kell hogy vegyük, és azt tapasztaljuk minden szinten, hogy saját magunk is elzárkózunk egy picikét a vidék fejlesztéséről és a kommunikációtól. Azt szeretnénk az alapítványban elérni, hogy a támogatásokon felül aktív részvételi lehetőséget kapjunk a vidékfejlesztésben, a kommunikációban, a programban, és ebben az alapítványunk előrelépéseket is tett, olyan konkrét kidolgozásokat, ütemterveket készítettünk elő, amelyek az esélyegyenlőség gyanánt képesek a vidékfejlesztési program végrehajtására, olyan közösségek kialakítására, amelyekben mind a sérültek, mind pedig az épek együtt, a természetben, természetesen, egységben programot képviselik. Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Van-e további hozzászóló? *(Jelentkezések.)* Hátral jelentkezik egy úr.

ASZTALOS SÁNDOR (Mezőgazdasági Dolgozók Szakszervezete): Üdvözlöm önöket! Asztalos Sándor vagyok a MEDOSZ-tól, a Mezőgazdasági Dolgozók Szakszervezetétől. A mai napon bennem az merült fel elsődleges kérdésként, hogy a magyar állattenyésztés helye és szerepe hogyan fog alakulni ebben az új koncepcióban, ugyanis a versenyképességünk ezen a területen elmarad Európától. A versenyképesség egy közgazdasági kategória, attól nem lehet elvonatkoztatni, tehát nem lehet átformálni együttműködésre. A piacon mindenkinek meg kell tudnia élni, és a saját harcát meg kell tudnia vívni. Nekem meggyőződésem az, hogy egy 300 hektárhoz kötődő növénytermesztés nem fog fenntartani olyan állattenyésztést, amely képes lesz felvenni a versenyt a modern állattenyésztési technológiákkal.

ELNÖK: Köszönöm szépen. *(Jelentkezések.)* Ennek az oldalnak is adjunk szót, hátul.

SZABADKAI ANTAL: Szabadkai Antal vagyok, egy kulturális egyesületet képviselek jelenleg, engem elért már, amit mások javasoltak Ángyán professzor úrnak. Szeretném mondani, hogy kettős gondolatok vannak bennem.

Az egyik, hogy a koncepciót magát úgy gondolom, amit itt hallottunk és visszajön a reagálásokból, a pódiumbeszélgetésből, úgy érzem, nagyjából-egészében támogatni lehet és én személyesen is örülök annak, hogy végre egy ilyen anyag vitaként egy kicsit kihívó anyagként megjelenik. Ugyanakkor mivel magam is részben agrármérnök, részben közgazdász vagyok, keresem azokat a pontokat, ha tetszik, garanciákat, amik ezeket a valóban szép koncepciókat, és ha tetszik, álmokat, én ezt most pozitív értelemben mondom, megvalósíthatóvá teszik.

Tehát nagyon egyetértek Schmuck Erzsébetnek azzal a javaslatával, hogy részint ennek a koncepciónak a támogatása érdekében, továbbvitele érdekében ezt a konzultációt folytatni kellene. Ugyanis abban a felfogásban, ahogy hallottuk, és nem baj, nagyon jó, hogy hallottuk, hogy vidékfejlesztés ebben a komplex megközelítésben, ahogy Ángyán államtitkár úr mondja, ugyanakkor tőke bevonása nélkül nehezen megy, korlátosak egyelőre az állami fejlesztési és támogatási eszközök, és talán ezt az ellentmondást lesz a legnehezebb feloldani mondjuk 2014-2015-ig, és ez egy nagyon kényes pontja ennek a koncepciónak. Köszönöm, hogy itt lehetek én is.

SIMON JÓZSEF (Szociális Unió): Köszönöm szépen. Simon József vagyok a Szociális Unió Párt képviseletében. Egyetlenegy kérdéshez szeretnék hozzászólni, a globális

meg a lokális gazdaság konfliktusáról sok minden szó esett, különösen földtulajdonlás és versenyképesség kapcsán ma délelőtt. Úgy gondolom, és a pártunk is úgy gondolja, hogy amíg Magyarországon sem a jobboldal, sem a baloldal nem meri azt az eszközt igénybe venni ennek a problémának az enyhítésére, amely a világon egyedül sikeres megoldás, vagyis a szövetkezet, hogy ez a szó tabu, addig erre a problémára átmenetileg sincs megoldás.

Az, hogy új vitézi birtokokat néhány ezer, jó szándékkal vidékre visszacsábított fiatal segítségével próbáljuk újrakonstruálni, ez nem elegendő. Itt komoly szaktudás, szervezőerő és TÁMOP-os támogatási lehetőség kell ahhoz, hogy ezeket a problémákat kezelni lehessen, arról nem is beszélve, hogy egész más lenne egy szövetkezetnek rendelkezésre bocsátani állami földtulajdont mintsem, hogy magánszemélyeknek.

Ennek a kitűnően megfogalmazott koncepcióját ennek a nagyon szimpatikus vidékfejlesztési programnak ilyen apró elemek elvehetik azt a lelkesítő háttértámogatását, ami nélkül ez a program nem valósulhat meg, és akkor majd államtitkár úr is megteheti, hogy átül civilnek, miután kiderül, hogy ez a történet nem megy, de nem ez a feladat, hanem hogy próbáljuk megoldani a problémát. Köszönöm szépen.

FEHÉR PÉTER: Fehér Péter vagyok. Itt az egész konferencián egy kapcsolódási pontot sem találtam talán, mert beszélünk a vidékről, miért ürült ki a vidék. Nem mondja senki, azért, mert 50 ezres állattartó telep is épülhetett Magyarországon. Azért, mert a falvakban megtiltották az állattartást, ugyanakkor a falvaknak az állattartás és a mezőgazdaságból származó termék feletetése adta a jövedelmet. Ezeket a lehetőségeket elvettük a falvaktól, akkor beszélhetünk itt vízvédlelemről, amikor a disznónak is angolvécét építünk? *(Derűlség.)* Így van.

Ivóvízvédlelemről beszélünk, idejönnek külföldiek, 50 ezres hízótelepet, kibocsátást, vízzel dolgozik, hát nem kellene nekünk annyira gyagyázni azt a vidéket, bocsánat. Csak adjuk meg neki a termelési lehetőséget, és akkor működni fog, ahogy évszázadokon keresztül működött. Persze egy vidéki lét mindig alacsonyabb volt, mert nem ott voltak a polgárok, de élt a vidék, jól élt a vidék, önmagának élt és termelt. És ha megadjuk a lehetőséget, és elveszük a pénztől azt a lehetőséget, hogy ő mondja meg, hogy mi a versenyképesség, akkor a vidék élni fog, csak segíteni kell. Köszönöm szépen.

FRÜHWALD FERENC: Frühwald Ferenc vagyok a Biokultúra Egyesület alapító elnöke és jelenleg a Biobolt Magazin szerkesztője.

Egy kardinális dolog, amit én nagyon hiányolok, és talán nehezményezek is, hogy az egész megbeszélés távlati tervekben maga az ökológiai gazdálkodás mint elnevezés meg sem említődött, holott, hogy ha végignézzük az előadók programbeszédeit, a vázolt feladatokat, akkor csak az ökológiai gazdálkodás az, amely minden egyes pontjában megoldást és választ tud kínálni. Ez nem egy fantazmagória, nem egy álom, ez egy megvalósult valóság. Sajnos egy olyan negatív történettel, hogy az elmúlt néhány évben nemhogy növekedett volna szemben a világ minden eldugott zugával, hanem éppen hogy csökkent. 130 ezer hektár volt az eddigi csúcsterület, most lement 110 ezerre, és ennek a fele ugar vagy legelő, tehát gyakorlatilag az aktív termelő terület pár 10 ezer hektár, ami neveltséges, hiszen Kínában egyetlen farm 70-80 ezer hektárt is el tud érni már ebben az összefüggésben.

Gondolom, hogy lehet ennek egy olyan vetülete, hogy talán a bio ilyen módon lejáratta magát, sok hókuszpókusz meg egyéb, a köznyelvben elterjedt nézet miatt, és ennek hatására esetleg komoly ellenfelei is lehetnek, de egyébként, ha meg akarnánk nevezni ezt a nagyszerű programot. Amit hallottunk kezdve a vizes élőhelyekkel, a munkaerő-gazdálkodással, térségfejlesztés, fenntarthatóság, az energiahatékonyság, a GMO, ez mind egy csomagban ott van az ökológiai gazdálkodásban, aminek megvan a jogszabályi háttere, egyszerűen életet

kellene lehelni bele, hogy ne csak egy ilyen szenvedő alanya legyen ennek az egész rendszernek.

Úgyhogy én ezt szeretném kérni, és ha lehet még pótolni, akkor ez valahogy kerüljön bele.

ELNÖK: Köszönjük szépen, sajnos több hozzászólásra nincs lehetőség. Most megkérném a pódium beszélgetését tényleg röviden, hogy reagáljanak egymásnak ebben a körben.

KÖVÁRINÉ BARTA ÁGNES (Bács-Kiskun Megyei Agrárkamara): Köszönöm a lehetőséget, mert így valamit el tudok mondani abból, amit fönt nem tudtam elmondani, és a biogazdálkodással vagy ökológikus gazdálkodással kapcsolatos kérdés telibe is talált.

Azt gondolom, hogy a stratégia elfogadását követően a jó megvalósítás a puding próbája. A jó megvalósításnál mint lehetőség, mint eszköz, mint szabályozási környezet jön elő az, amit elvárunk tőle, vagy kell, hogy megszülessen. Akkor, amikor az új pontozási rendszer - erre már Podmaniczky László is utalt - az értékelésen kell behozni azt a tartalmat, amire szükségünk van. Egy pályázati rendszerbe azon túlmenően, hogy hány munkahelyet tart fenn, őriz meg vagy hoz létre, mondjuk a biodiverzitáshoz való viszonyát is pontozni lehetne, és akkor nem kérdés, hogy az ökológikus gazdálkodásnak mekkora tere lehetne mondjuk a támogatási szisztéma segítségével.

Vagy a klíma tekintetében is pontozni lehetne a kibocsátásokat vagy a ki nem bocsátott szennyezéseket értékelve. Vagy az erőforrás-gazdálkodás, ami jelenthetné a tudásintenzív mezőgazdaság elismerését, és akkor megint az ökológikus gazdálkodás az első ezen a területen, és lehetne az erőforrás-gazdálkodásban az egyéb speciális tudásokat, gondolok a tájgazdálkodásra vagy más egyébre, mint pontozás, mint értékelést, ami részben a pénzhez mint közös eszközhöz való hozzákötést jelentené. Én azt gondolom, hogy a megvalósítás módszertanában is olyan paradigmaváltásra van szükség, mint a gondolkodásban, és lehet, hogy méltánytalanul nem esett szó az együttműködésről úgy, mint szövetkezés, de azt gondolom, hogy ez nem azt jelenti, hogy itt nem tartja senki se fontosnak. Ez is egyfajta eszköz lehet, hiszen tudjuk, hogy az Európai Unióban a nagyon sikeres, egyébként családi gazdaság alapon működő nagy kertészetek a szövetkezeteiken keresztül kapják a fejlesztési forrásokat. Magyarországon ez nem ilyen gyakorlatot követett, hanem azt a gyakorlatot követtük - sajnálatos módon -, hogy a nem termelő beruházásokat lehetett kapni az együttműködés útján. Csúnyán fogalmazva: olyanra kaptunk csak pénzt, ami nekünk nem is kellett, csak a rendszer követelte meg tőlünk. Azt gondolom, hogy ha ezen változtatni lehet mint módszertanon, akkor nagyobb lesz az együttműködés valóságos tartalma és a kényszerítő, pozitív kényszerítő tartalma is.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Varga Géza!

VARGA GÉZA (Országgyűlés Mezőgazdasági bizottsága, KAP albizottság, NFFT): Két kérdésre szeretnék reagálni. Az első az első felszólalóé volt, hogy ez a 300 hektár kevés ahhoz, hogy ott korszerű állattartást lehessen vinni. Én azt gondolom, akkor tekintsük úgy, hogy akkor a mai napon elkezdtek az álláspontok közelítését. Ugyanis ha a jelenlegi rendszert nézzük, akkor valóban 50 ezres meg 100 ezres - állatfaja válogatja - állattartótelepekről beszélünk, és a korszerűsítés, az úgynevezett korszerűsítés egyre nagyobbakat igényelne. Én azt hiszem, hogy itt például összefogással, a szövetkezeti mozgalom bevezetésével az egy család által megművelt területnek igenis nem kellene nagyobbak lennie, összefogásra viszont lehet mód. Egy rövid válaszban természetesen nincs lehetőség arra, hogy azoknak a korszerű állattartótelepeknek a korszerűségét egy picit jobban megpíszkáljuk, hogy azok mihez képest

korszerűek, miben mérjük azoknak a korszerűségét. Itt a versenyképesség, a profit szempontja az egyetlen kritérium talán, amivel versenyezni tud egy kisléptékű családi gazdasággal, pláne hogyha az ökológikus, pláne hogyha az fenntartható és egyéb. De hogy azok egy kicsit lejjebb tudjanak jönni, és a korszerűség kérdését elemezzük el, ezért kezdődjön el ma egy párbeszéd, és valószínű, hogy valahol találkozni fogunk.

A második kérdés, amelyre én még reagálni szeretnék, az ökológiai gazdálkodással kapcsolatban merült fel, mert így módon van arra, hogy arról a bizonyos jövőképről, amiről nem volt időm a 8 percben beszélni, szólni tudjak. Gazdálkodóként egy olyan kutatást hagytam ott, abba, amit kollégáim visznek a mai napig is, amely tudomásul veszi ennek a duális mezőgazdasági rendszernek a létét. Ez a duális rendszer azt jelenti, hogy igen, vannak termékek, amelyeket nagyban, korszerűen és piacorientáltan kell előállítani, ugyanakkor viszont egyértelműen látszik az Európai Unió történetéből, hogy ez sebetek ejtett az Európa-vidék testén. Ezért lett szükség a vidékfejlesztésre. A vidékfejlesztést nevezhetjük ennek a duális mezőgazdasági rendszer alsó szintjének is, és itt igenis nagyon nagy helye van a családi gazdaságoknak, az ökológiai gazdálkodásnak meg pláne.

Az a kísérlet vagy kutatás, amelyben benne vagyunk már szintén 20 éve, és türelmesen rakjuk egymásra a szalmaszálakat, most egy 0,8 hektáros területen - mivelhogy Magyarországon ennyi jut egy emberre, ha a termőterületet nézzük, az erdőt és minden más is beleszámolva, akkor egy magyar lakosra körülbelül 0,8 hektár jut - azt mutatjuk be, hogy a permakultúra rendszerével, a permakultúra lehetőségeivel, ami az ökológiai gazdálkodás non plus ultrája, hogy lehet élni. És ha odajön hozzánk, és megnézi ezt a 0,8 hektárt mondjuk a jövő évtől, akkor azt tudom megmutatni, hogy ennyi tojóra van szükséged, mert ezek tojják meg a te évi tojásszükségletedet, ekkora zöldségterületre, ekkora erdőre van szükséged, és a többi, és a többi. És ez mind a legtermészetközeli permakultúra módszerekkel történik. Ugyanakkor a duális gazdaság felső szintjére is folytatjuk a kísérleteket, ott pedig a precíziós ökológiai gazdálkodás bevezetésére. Persze most megint nem fogom tudni kifejteni, hogy mi a precíziós ökológiai gazdálkodás lényege, de tulajdonképpen a konvencionálisban az úgynevezett precíziós gazdálkodással próbálják, próbálták kivenni az ökológiai gazdálkodás vitorlájából a szelet. De az ökológiai gazdálkodásnak is van precíziós módja, és azt sokkal gazdaságosabban lehetne csinálni. És itt mondjuk bírálnom kell a Biokultúra Egyesületet, amelynek Fröhwald barátom az alapító elnöke volt - tudom, hogy nem a maiért felelős -, de a Biokultúra Egyesület és maga az ellenőrzési rendszer igenis korlátja annak, hogy Magyarországon a vegyszer nélküli gazdálkodás terjedni tudjon.

Ennyire tellett most a rövid válaszban, de mindenkinek állok a rendelkezésére további gondolatokkal.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Schmuck Erzsébet!

SCHMUCK ERZSÉBET (Magyar Természetvédők Szövetsége): Két nagyon rövid megjegyzésem van. Az egyik kérdés, hogy miért ürrült ki a vidék. Azt gondolom, azért azt fontos tudatosítanunk, hogy ez nem csak magyar jelenség, mert egy világtendencia az embereknek a városokba való áramlása, és ha ezen változtatni akarunk, akkor, azt gondolom, jól kell felmérnünk a globális folyamatokat, hogy ezekből mik a kényszerítő erők, és melyek azok a pontok, ahol esetleg a globális folyamatok ellenére is mi meg tudjuk valósítani azt a másik irányt, amit ez a stratégia, koncepció felvázol. Egyébként azt gondolom, hogy valóban a fenntartható fejlődés követelménye is, hogy arrafelé menjünk, hogy helyi gazdaság, helyi közösségek, egészséges ételkészítés, tehát ezzel messzemenően egyetértek, csak nagyon oda kell figyelnünk, hogyan tudjuk az akadályozó tényezőket feltérképezni és azok ellen hatni.

A másik dolog a versenyképesség. Azt gondolom, hogy ha álmunkból felébredtünk, akkor általában azok a válaszok születnek, hogy növeljük a versenyképességet, és akkor majd

megoldódnak a problémák - ez már ilyen zsigeri válasz. Ugyanakkor hogyha belegondolunk a mezőgazdasági vonatkozásába - bár nem vagyok mezőgazdász -, azt gondolom, ez összefügg azzal, hogy a nagyüzemi intenzív mezőgazdaság, a gépesítés, tehát mindezek vittek abba az irányba, hogy a versenyképesség fokozása. Azt gondolom, le kell számolni ezzel az illúzióval, amikor már másfél bolygót használunk, tehát nem folytathatjuk a jövőben ugyanúgy akkor, amikor már túlléptük az eltartó képességet. Itt tehát egy teljesen más megoldást kell keresnünk, és egy ilyen helyzetben sokkal inkább azt kell kutatnunk, hogy hogyan tudunk együttműködni a verseny helyett.

ELNÖK: Halmos Gergő!

HALMOS GERGŐ (Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, Országos Környezetvédelmi Tanács): Köszönöm. Én is csak röviden reagálnék az állattartással kapcsolatban itt felmerült kérdésekre, megpróbálom elmondani az általam kihagyott részt. Utaltunk a gyepgazdálkodásra, hogy azt milyen fontosnak tartjuk a magyarországi gyepterületek kapcsán, és ez nyilván nagyon szorosan összekapcsolódik a legeltetéses állattartás kérdésével, így természetvédelmi szempontból is nagyon fontos lenne, hogy a vidékstratégia ezt így komplexen tudja megközelíteni, és erre valami érdemi programot, megoldást tudjon biztosítani. Az elmúlt évtizedekben tulajdonképpen egy folyamatos csökkenésnek vagyunk tanúi, ami nagyon kedvezőtlen hatással van a gyepterületekre és szélesebb értelemben a biológiai sokféleségre is, aminek Magyarországon a gyepterületek igen jelentős hordozói.

A másik kérdés, ami többször elhangzott, talán nálam is, de több előadónál is a mezőgazdaság mint kibocsátó és mint problémaforrás jelent meg. Itt elsősorban nyilván a helyzetről beszéltünk, amit jelenleg próbálunk megváltoztatni, és nem lehet eltekinteni attól, hogy a legjelentősebb területhasználó - nemcsak Magyarországon, hanem globálisan is - a mezőgazdaság, aminek a milyensége nagyon sokféle folyamatot határozhat meg. Úgy gondolom, hogy ez nem elsősorban arról szól tehát, hogy ostromozni kívánja az előadó a mezőgazdaságot, hanem egy más, komplexebb megközelítésbe próbáljuk ezt helyezni, és egyszerre kívánjuk kezelni a különböző problémákat, amire egyébként ilyen módon a mezőgazdaság megfelelő kezelése lehet egy jó megoldás. Köszönöm.

A konferencia zárása

ELNÖK: Köszönöm szépen.

Összes előadónknak köszönöm a mai részvételt, önöknek pedig a figyelmet. Azt hiszem, egy kicsit hozzájárulhattunk ahhoz, hogy a nemzeti vidékstratégia tisztuljon, hogy jobb legyen a megértése, illetve néhány javaslatot is sikerült az államtitkár úrnak összegyűjtenie. Az államtitkár úr nemcsak beszélni tud jól, hanem meghallgatni is. *(Derűltség.)* Nagyon köszönjük, hogy végig itt maradt a konferencián.

Ahogy láthattuk, az Európai Unió egyrészt lehetőség, másrészt akadálya is annak, hogy a magyar vidék felemelkedjen. Kívánunk a kormányunknak sok jót ahhoz, hogy ki tudja használni a lehetőségeket, és le tudja küzdeni az akadályokat.

Kinn majd találnak szendvicseket. A szendvicsek egyik felét a Nemzeti Civil Alap finanszírozza, a másik felét az Európai Unió. *(Derültség.)* Kíváncsi vagyok, ki fogja kitalálni, hogy melyiket melyik. *(Derültség, taps.)* Jó étvágyat kívánok!

(Az ülés befejezésének időpontja: 13 óra 40 perc)

Schmuck Erzsébet

Farkas István

Jegyzőkönyvvezető: Dancsecs Dóra és Molnár Emese